г. Хиши 6
ул. Библиотечная 15.
Книгохранилищу Гос. биб-ке
СССР им. В. И. Ленина

Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

ДАХКАРЕ ДЕШАР-ЮРТ ВАЬЦАР

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГlАЛГlАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГlАЛГlАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШИНАРА, 13 ДЕКАБРЬ, 1983 ШУ. • № 148 (6871). • Мах 3 кеп.

ДУНЕННА—МАШАР!

Оаха доккхал ду

Малхбузеевропейски мехкашка «Першинг-2» яхей тlъамаш долен ракеташ дlа-оттае йоларца ювзаенна КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Ю. В. Андропова яьча Заявленена тlаберзабаь ба укх деношка тха совхоза къахьегамхой теркам. Беррагача советски наха санна оаха къоабальеш тlанийцай из Заявлени.

Цу тlа цо белгалдаьккхад «Советски Союза а цуя союзнийи а доазонашта юхе дlа-оттаеш йола ядерни ракеташ Малхбузен Европа лораяра оттаелш яц — цунна цхьанкха кхерам тlатувсац. Европейски лаьттан тlа американски ракеташ дlаоттаярца Европа кхерамазе яlезиглац, бакъда, США-с Европа халкъашта катастрофа тlаlоалаяра реальни кхерам тlатосс», аьнна.

Американски президента Рейгана а цуя гlоазарех болчарна а хетараш чакхдаргдоацилга хьахьекхад Ю. В. Андропова шийн Заявлене тlа. Оаха доккхал ду хьарбаьннача агрессорашта доагlаш дола тlаlзар де низ дlакхоачаргболаш Варшавски Договора чудоагlаш дола СССР керте латташ дола социалистически мехкаш хилара.

Аз а са вовкъостаца а дохаргдоаца болхлой чlоагlа дош лу вай хьашсарча Даьхен экономически обороннии низ чlоагlбара хьы тlа хьинар айденна дlахо йодача хана къахьега.

Ю. АУШЕВ,
Назрановски района «Экажевский» совхоза механизатор.

Сигале къаьга хилийтара

Укх деношка, беррагача советски наха а санна, хаддаза дагаяьтт соца КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Ю. В. Андропова дунен тlа машар хилийта, адамлена ядерни lазап тlа ца оттайта дерхlаш яь Заявлени.

Вай хана наха эггара чlоагlа гlаргlа хьаштдола хlама лерхlа доагlа машар лорабарах. Машар эш советски наха сийрда кхоане хьалъяра, хlаьта из деккар кхоачашдеча цхьанкха хlама кхо ца деш къахьегаш а ба уж.

Ваьшда, адамлен машарера заьар толаде, из дохаде гlерт империалистий гlозараш. Цудухьа уттаю цар ядерни ракеташ Малхбузен Европе, цудухьа леладу цар шоай агрессивни гlулакхаш дунен тайп - тайпарча континенташ тlа.

Вай партен правительствои политика дег тlара могаеш хьал а лоацаш империалисташка ала лов: «Социде тlома кийчо елга!», «Адамашта эш сийрда сигале, царна эшац ядерни lазап!».

Т. КОТИЕВ,
къахьегама ветеран.

ВОРХlАЗЛАГlА ХЕРЖАЧА
НОХЧ-ГlАЛГlАЙ АССР
ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА
БАРХlЛАГlА СЕССИ ГУЛЪЯРАХ ДОЛА

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

У К А З

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо соцам бу:
ворхlазлагlа хержача Нохч - Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета бархlлагlа сесси гулъе 1984 шера 11 январе гор. Грозне.

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **Х. БОКОВ.**

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **Н. ПРАВЕНЬКИН.**

г. Грозный.
1983 ш. 9 декабрь.

Бригадни форма: опыти проблемаши

ХЬАХУЛАР—ХlАРАНЕХ ТИЙША ДА

Вай республикерча дукхача промышленни предприятешка санна бригадни формагlа къахьегаргдолаш болх вlаштlехьбаьккхаб Грознерча «Автоспецоборудование» яхача опытно - экспериментальни заводе а. Къоабалду из гlулакх хlанз бригадни формагlа къахьегача, дукхача хана денз болх беш хьабоагlача опыт йолча а хlаьтта болх бе болалуча къонача а болхлоша.

Чуййнна болх беш я заводa № 3 йолча цехе болх беш йола массехк бригада, царех я тlехдиnа толамаш доахаш хьайоагlа Гечебаев керте латта комсомольско - магирхойи А. Урусов керте латтеи токарий бригадаш. Шаккхе а бригада цу формагlа болх беш ■

— Дукхача хана денз болх беш хьабоагlача, лакхара разрядаш йолча, хьинаре къахьегача болхлошта шоай балха lаткъаргдолаш санна хетар юкъьанца бригадни хьисапе къахьегар, цудухьа уж раьза боацаш моттигаш нийсе лора, царна хетар болх во бераша, дисциплина телхаераша шоай болх а дlабохийтарг бац, хьалха санна цар болх ■ бергба аьнна. Хlаьта а бригадни формагlа болх бе дlаболабелча цар уйла хувцаелар, хьалха хиннача дикагlа дlабода болх, бухсоццаш хьахулар а болхлой раьза болаш да, — йоах ткъаь дийтта шера токаралла болх беш хьабоагlача, бригада керте латтача Урусов Анатолий Петровича.

Урусова бригаде болх беш ва кхойтта токарь, царех итт лакхара квалификаци йолаш бола нах ба, цаl ученик, вожшкъ а дика къахьегаш хьавоагlа. Бригада цхьа бутт дlабахийтац 105—107 процент план кховчаш ца еш.

— План кхоачаш ца йича йиш яц хlанз, бригадни формагlа къахьегара дика хьисап да из. Хlана аьлча, оаха — токараша — план ца йича из ца еш юс тхогара яьлча деталаш кхачь ешаш йола сборочни цех а. Цар план ца йича тlехьаюс еррига завод. Цудухьа хlара болхлочо кхетаду хlинe цхьаине во болх бар бригадане lаткъаш хилар, хlаьта бригадана lаткъар еррига завода плена lаткъаш долга, — дувц дlахо Анатолий Петровича.

Бераштa лаьрхlа йолча турникий деталаш еш бар токараш са къамаьл хулача хана. Тайп - тайпарча станокаш тlа латтача токараша караракара а эцаш массехк операци чакхйоахх: цхьаннe lурга доах, вонхо шлифовка ю, кхоалагlчо харшаш доах, н. кх. дl. Цхьа оатхал хьаеча дакъа лоац еррига бригада. Тlеккха царех цхьаццe брах йойя, брах яьчо боабу хьалха, цунга кхачале оатхал хьаеш кхычар баь болх. Цунца дувзаденна хlаравар шийн операци дика е гlерт. Цхьаькха цхьа хlама а да балха тlа дика лер юташ. Бригадерча хlара члена хов кхойттане а еш йола мол.a-гlа операци е. Из пайдане я да, хlана аьлча бригадера мол.агlа сaг цакогаш хуло е кхы тайпа моттиг нийсъенна цlагlа вуce во бу болх хьабе хоwш ва бригадера хlаравар.

Дикка кхетам балара оагlув йолаш а да бригадни формагlа къахьегар. Нагахьа санна бригаде болх беш болча наха юкъе шоай декхараш дизза кхоачаш ца деш, балха тlехьабувлаш бола нах хиннабале, хlанз цу тайпара хlама нийслац. Цкъа а цу тайпара гlалат дlалийтача эхь хетийташ, кхы цlаькха из хlама дергдоцаcча дlакхоачвеш къамаьл ду цу сагага еррига бригада членаша. Къаьстта а из тайпа нах дlакхетабеш, хьехам бела хоwш, цар лелабеча наькъа мах бе хоwш ва Анатолий Петрович, дукхача хана денз болх беш хьабоагlа токараш Левчинов Александр, Коплоухов Борис, Мусаев Аьалу, Сальников Владимир.

— Социалистически яхь лелаяр мишта-те хlанз?

— Бригадашта юкъе яхь яц тха, цехашта юкъе мара. Тха цехо яхь леладо сборочни цехаца. Бlарча хьанийцача цхьатарра шоай декхараш, план кхоачашъеш ба хlанз шийна а цеха болхлой, — йоах Урусова. Бригадашта юкъе хlанз а яхь вlаштlехьлькхаяц, нагахьа санна оаха яхь йоаржаьча бригада болхлошкара оатхалаш тхога ца кховчаш тlехьаювле, тlаккха яхь лерттlа дlагlоргьяц. Цудухьа яхь вlаштlехьлькхара уж дешаш къоастадеш да тхо ткоашта лалла къахьегача Гечебаевей, Турапиeн бригадашца.

Бухсоццаш хьахулачоа lаткъаш йий-те къахьегама бригадни форма? Из хаттар дала лаьрхlар аз ткъаь ялх шера токара болх баь волча, башхадикача бригада членага, пхелагlча разрядах волча токарага Мусаев Аьалуга.

— Тхона хьалха, юххьанца бригада вlашагlйоллаш хетар бухсоццаш хьахулар лохлургда аьнна, хlаьта аз дег тlара къоабалду бригадни формагlа къахьегар, алапи а дика да са. Бетта ткъаь итт, ткъаь пхийтта туъма еш. Из шоана ма харра, кlезига ахча мичад.

Белгалдаккха деза, бригаде эггара кlезигагlа ядчо кхойтта туъма а дукхагlа а алапи эцилга. Дикка йоакхо ю бригаде къонача болхлой. Станока тlа чуйнна болх беш ва бригада эггара къонагlвола член, хlанз ученик ва из.

— Со Урусов Владимир ва. — йоах зlамсаго.

— Анатолий Петрович фу хул хьа? — хетт аз цунга.

— Из са да ва, дукхагlча даьнъе по езаялийтай сона токара профессии. Ши бутт ба со ученик вола, хlаьта хьехамчаш дика ба са — из я еррига бригада.

С. АРЧАКОВ.

ДИКА ХОАМАШ

Болх тоабеннаб

КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленума решенеш кхоачашъяра тlехьа тlаlоттa къоасам лоаттебача «Чечингсельстрой» треста Грозненски [illegible] конструкцей завода болхлоша бизза пайда мобу шоай кхоачамеги торенех. Цlенхашта тоабаь къахьегамен производственни дисциплина, смена хувцалуча хана эззье балха ха йоалла цlонда дlадахийтад, производственни мощностех бизза пайда мобу. Цунга хьажна дика да заводе коллективо пятилетка кхоалагlча шера доахаш дола къахьегама толамаш а. Дерригача технико - экономически хьежамий 11 бетта план тlеххоачашъьй цо. Пячахьалкхен планагlа лаьрхlинчул соагlа маьхаба яьккхай 34 эзар сом мах бола продукци, хlаьта заданей соагlа араяьккхай бlаь эзар сома маьха товарни продукции 34 эзар сома маьха нормативно - цlено продукци. Цу даьнье заданел соагlа яь а я, потребителешка дlакхачийтай 100 соагlа квадратни метр стенови изделиш 2000 кубически метр соагlа [illegible] изделиш. Нормативно - цlено продукци араяьккхар къахьегама ювсарне планал 3,9 процент лакхъяьй, товарни продукци араяккхар 3,7 процент лакхъяьй из.

Дами социалистически яхье хьалха а латташ хlинзалехьа яха шера план кхоачашъяь цхьаболa болхлой ба заводa. Царех ба газоэлектросварщикаш, коммунистически къахьегама ударникаш Хайдаев Салаудин, Борисов Николай, кхыбараш. Цхьаккха смена дlабахийтац цар шоай нормаш 180—200 процент кховчаш ца еш.

Дика гоьванчаш

Ер шу лаьнар айдаь къахьегарца белгалдаьккха лаьрхlа дlаболабир шийн болх Сунженски РСУ балхлоша. Хlаьта хlанз шу чакхдала гаргагlертача хана цар шоаш лаьрхlар кхоачашдаь хиларах шеко -а яц. Шера план хlинзале тlеххоачашъяьй. Къаьстта а дика къахьегарца белгальйаьккхай М. Оздоев, Б. Хашагульгов керте латта бригадаш. Цу бригадашка балх беча ялотникаша, штукатураша - малярашa, сварщикаша, слесараша дика балхаш даьд. Царна юкъе ва С. Боков, М. Штейн, Ш. Льянова, кхыбараш. Шоай балха гоьванчаш ба але мегаргда царех.

Гуйре чу а ерзаь бlаьстин балхаш шийн хана тlа а доладаь чакхдахара тlатеlа техника кийчъеш боахк хlанз Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза механизатораш, механически мастерске болхлой. Хlаьта укх шера йиъалагlча квартала планагlа 18 трактор тоае езаш я. Царех 15 трактор тоаь яьккхай, хlаьта вожаш йоасраш шу чакхдалалехьа тоаь кхоча шоай низ дlакхоачаргхалараг ш хето яц.

Шоай балха нормаех дика лоархlабеш къахьег токара А. Юсупова, электрооборудовани тоеча слесара Б. Динисиева, трактористa З. Хучиева.

Ткъаь шиъ шу соагlа ха я З. Хучиева цу совхозе къахьега. Лаьтта оахаш, юртбоахама культураш дlаюш, цар на lулаж деш, уж чуэцаш, доакъар lалашдеш дукха балхаш дьх цо цу хенга. Массе хана нормаш тlеккхоачаш а яьй. Цо хьаьнала беча балха боагlа мах а баьб. Хучиев Зальмахана ениийн Къахьегама Цlена Байракха, шиъ «Знак Почета» яха орденаш. Ханал хьалхен дикен тоеный цо К-700 яха трактор а.

СУРТА ТlА: совхоза толамагlа болча механизаторех цаl — Хучиев Зальмахан.
И. ПЛИЕВА сурт.

КЪАХЬЕГАЧА САГА ЙОАКХО Е ЕЗА

Хlара шера юкъера лаьрхlеча 20 механизатор кийчву Урус - Мартановски района «Горец» яхача совхоза курсашка, стипендеш а телаш. Укх шера а хlаьзале 25 саг дlалавенна цу курсашка дешa. Цхьабакъда, уж чакхъяьхачул тlехьагlа кlезиг - дукха совхозе болх а бий дlабувл къона механизатораш. Хlана аьлча механизаторий а кхыча къахьегамхой а балхацара безам совбаккхара кlезига йоакхо ендаь. Из бакъдеш дар совхоза механически мастерске механика - контролера Мусханов Мовлде дийцар:

— Совхоза кулгалхошца дага а яьна, механически мастерскешка болх беча хlара са га шера цхьаца тони йол лургйолаш, кlораца, дахчанца lалашбергболаш профкомо баь соцам ба. хlара шера чlоагl а беш. Цхьабакъда тlеххьарча хана кховчашбеш бац из.

Цхьоалагlча октябре йиллаьй совхоза механически мастерске коллективо техника тоае. Цхьабакъда, хlанз а социалистически декхараш тlайийцадац мастерске болхлоша, царна юкъе яхь йоаржаяра даь хlама дац. Цу гlулакхе эггара хьалха совхоза партийни профсоюзни организацеш я. Увахцlеновна кхераме дола балхаш дечарна, иштта: аьшка, цlаста пхьараша, газоэлектросварщика мала хlара дийнахьа тела эза шура луш яц. Дlадахара шера хиннача дикагlа «Госкомсельхозтехникос» lалашбой а, хало хьег мастерске болхлоша цхьайолча хана ехачоа метта дlатlаоттае эша оатхал йоаццаш. Кхыча боахамашка а ухаш хьелха лаха йиш хулар уж мастерске заведующе а механик-контролера а. Хlаьта хlанз транспорт йоацандаь вlаштlехьдалац.

Балхах дика кхеташ, хьаьнала къахьегаш дукха нах ба механмастерске. Масала, токарь Ибрагимов Ваха, слесарь Шамаев Сулим, цlаста пхьар Товсултанов Мовлди, газоэлектросварщик Эльсанукаев Зайнди, слесарь - моторист Бахаев Шаму, аьшка пхьар Саaев Хасмохьмад, кхыбараш. Шоай балха нормаш хlара дийнахь кlезигагlа а яле 150 процент кхоачашъю цар. — йоах Мовлде. — Хlанзе оаха тоаьй 15 трактор, хlаьта йиъалагlча квартале тоае езараш 14 мара яцар. Шу чакхдалалехьа кхы а кхо трактор кийчоч мугlаре дlаоттае торо я.

Цунна тешал деш яр тоаьча хlара трактора оттаяь акташ. Дика нах а баьбар цар баьча балха комиссе.

М. ХАМАТХАНОВ.

ТОАБЕ АВТОТРАНСПОРТА БОЛХ

Толамаш дикагlа хила йиш я

Укх деношка арабаьнна «Халкъа боахамен автотранспортни средствех пайда эцара эффективность лакхъяра, автомобильни транспортаца мовхьаш дlакхухьача хана приписки яра лоаттабу къовсам чlоагlбара, доагора - смазочни материалаш лоараенга lалашдара» хьакъехьа бола КПСС Центральни Комитетен СССР Министрий Советен соцам чlоагlа терхам тlабохийташ бийца а бийцаб; хlара водителага дlа а бовзийтаб Назрановски автотранспортни предприяте.

Укх шера цхьайтта бетта баьча балха итогашка хьежача во хьоккхамаш дац оаха даьхараш. Халкъа боахама мовхьаш дlа-юха даьхьара план 508 эзар тонн йолаш, тха водителаша 620,7 эзар тонн дlадихьад. Цу юкъа цхоль доагора - смазочни материалаш 180,9 эзар килограмм хилар.

Тlеххоачашъяьй шиттa пассажираш дlа-юха бигара план а. Духхьал цхьайтта бетта боагlачул дукхагlа 153 эзар сaг дlа-юха бигаь пассажирски транспортаца.

Колоннашта юкъе дикагlа лоархlаш я тха Эстоев Хьамурд начальник вола таксомоторни яр.

Цун коллективо 1500 килограмм бензина кхом баьб шу доладелча денз. Сона цlераш яха лоьра цу колоннерча дикагlа болча водителей. Уж ба коммунист Кодзоев Мухьмад, комсомольцаш Хаматханов Мухарбик, Тумгоев Айса, Евлоев Мухьмад. Цар шоай дийнахьара нормаш 140—130 процент кхоачашъю.

Мишта вlаштlехьдоал цхьаболча водителий балха тlа дика толамаш даха, хlаьта сево вонкъарло ю вонхарна царна нийсса къахьега? Уж шаккхе а тайпа нах тха предприяте болаш ба.

Даим яхар санна, ше болх беча машинашта дика доал деш, из технически даькъе тоаьь лелаеш ба мовхьаш дlа-юха кхухьача автомашиний водителаш Чириков Халат, Тутаев Махьмад-Сали, Курсаев lалаудин, Хашагульгов Тамерлан, кхыбараш. Цар вlаштlехьдоал дика болх барна цхьана доагора-смазочни материалаш кхоe, гучаяхачза йолча балха резервех пайда эца. Хlаьта бензин а кхыйола материалаш кхом ца беш дlаухийташ, духхьал балха дл чакхдаьлча сагота боацараш а нийслу. Царех лаьрхlа мегаргба Даурбеков Мухьмад, Чапиев Юсуп, Хучнбаров Салман. Духхьал дlабахача цхьайтта бетта массехк эзар килограмм бензин, доагора смазочни материалаш йоазнй цар предприятена пайда ца беш. Спидометраша хьекъа доацаш, ца баь болх баьб йхаш путевой листаш тlа приписаш еш бола водителаш а нийслу тхо долча. Иштта дукха ха йоаццаш уж приписаш еш хиина шиъ водитель гучабаьннай тхона. Уж ба Алгатов Микаьил Ужахов Висангирий. Цар дош дийцар новкъостий судо. Кхаь бетта слесараш болаш болх бе уж машинаш тlара-lобаьхар.

Укх шера корта бохабу малар мелла болаш ГАИ болхлоша совцабаьб тха предприятера водителаш М.-Б. Пугиев, М. Аксажев, Я. Гагиев. Из тайпа гlулакх ла йиш йоацилга дlа а хайтта хlанз дийзача шера машинаш тlа болх бе йиш хуртйоацаш лохбаьб уж.

Хlана са безам бар тхоай болх дикагlча оагlорахьа тоабара: дисциплина телхаераш, доагора - смазочни материалашта кхон ца бераш коллективе хургбоацаш малагlа наькъаш тхо лохаш да дувца. Эггара хьалхарча даькъе оаха хийцав доагора-смазочни материалаш лоаттаеча склада заведующи. Хlана аьлча, кулга дукха цlена вацар из. Хlанз цун когаметта шийн болх дика бовзаш вола Кодзоев Мухьмад хьоставаь. Предприяте администраце партийни профсоюзни организацешца цхьана дага а юлаш болх дикагlча оагlорахьа тоабара наькъаш лех. Царех цаl ба коллектива юкъе шерра социалистически яхь йоаржаяр. «Дикагlа вола водитель» яха цlи яккхара тlехьа къовсам лоаттабар. Нийслуш дола кхоачамбоацараш юстара а доахаш, уж вlалла а ца хилийтара де дезараш белгалдоахаш да тхо тахана рча дийнахьа.

Вайна гуш ма хилара, тха йоккхача коллектива сий доагlача бесса ца лоаттаду водителаш а нийслу. Из иштта дале а еррига коллектив бlарча хьанийцача хьалхашка латта деккараш дика кхетадеш, шоай низ кхобергболаш яц цхьайтталагlча пятилетка кхоалагlча шера заданеши, социалистически декхараш ханал хьалха, 28 декабре кхоачашдара. Хlаьта вай партен пачхьалкхен соцамa гlулакхаца дзоп а луш дlахо йодача хана къахьега лаьрхlад оаха.

З. КОДЗОЕВ,
Назрановски АТП керте инженер.

ТlАХЬОЖАМГА ХЬЕЖЖА ХУРГДА ДЕРРИГА А

«Халкъа боахаме автотранспортни средствех пайда эцара эффективность лакхъяра, автомобильни транспортаца мовхьаш дlакхухьача хана приписки яра лоаттабу къовсам чlоагlбара, доагора - смазочни материалаш лоараега lалашдара» хьакъехьа КПСС ЦК, СССР Министрий Совета тlайнача соцамо дlадехаш ГПАП-1 фу ду хьажа дагахьа тха корреспондент директорaца Т. А. Ошаевaца.

— Тамерлан Алаудинович, хlанз вай беррагача мехка лоархlаме гlулакх а хинна дlаоттад доагора - смазочни материалий кхоь бар, царех пайда эцар. Шун предприяте мишта дел из а, хул соагlа автотранспортни средствашка дизельни доагорaца болх бергболаш вlаштlехьъяьхар а?

— Тха предприятера еррига автотранспорт нах дlа-юха кхувлара лаьрхlа я, дукхагlча даькъе автобусаш я уж. Ерригаш а дlалаьрхlача предприяте я 219 автобус, хlара денна болх бе арайоал царех 160. Иштта йолча автобусаша кlезига доагор доагадац духхьал цхьан дийнахьа а.

Цхьаькха да белгалдаккха дезаш, цу автобусех 75 процент яраш дизельни доагорца болх беш я, уж я Венгерски «Икарус» яхача маркaх яраш, хlаьта вож 25 процент яраш бензин доагадеш я тха. Цар двигателаш алххa бензина лаьрхlа да. Дизельни доагор цар доагоргдолаш хlанззалца хlама де карагlдаьннадац. Бакъда, цхьа дика гlулакх даьд доагора аппаратура йолча цеха болхлоша. Наха бlаргадайна хила мег дизельни доагорца лелаеча автобусаша чlоагlа а во а кlур беш. Хlанз тха предприяте коара арайоалача автобусаша из тайпа кlур беш бlаргагургбац, царна оттаяьй доагора регулировка еш йола регуляторaш. Цар цкъа-дале, кlур байтац, шозлагlа-дале, доагора кхоь а бу.

Денна арайоалача автобусашта лаьрхlа дlалу цар бeхьа бензи наьгъара хьесапа бензин, хlаьта тlахьожам доаттабу цхьайолча автобусий спидометрашка, из оаха ду баьха безаш хинна никъа спидометра тlара бари цхьатарра бий хьожаш. Цига гучадоал шийн гlулакха автобус а халкаш доагор зехьа доагадер, балха дисциплина телхаер. Царна боагlаш бола беkк а бу.

Хlанз тха предприяте юкъейоалаьй «йизача бела» система. Из фу яхилга да? Из даьра да, дийнахьа сарралца болх а баь чувоагlа водителa ньсса бак а нолаш автобус lоттае йиш ца хилар. Ше автобус lоттаеле по бак йиза доагор чудотта деза, шоллагlча дийнахьа болх беча новкъоста автобуса дlатlа а хайна болх бе долавала мара ца дезаш. Цу тайпарча система а дика пайда лу доагор кходара. Шийна дlа мел денна доагор lочу а детта автобус дlаоттае ваьлла ховча водитела торо хилац зехьа доагор доаде.

Карара шу дlадоладелча денз доагора - смазочни материалий кхоь бе аьнна дlакхайкадаьдар предприяте, цу тlехьа яхь яьржаяр водителашта юкъе. Хlаьта дикагlа вола водитель белгалвоаккхаш хилча хьожар цо кхом баь доагор мелла мисcел да. Цу гlулакхах дика пайда баьлар. Укх шера итт бетта кходаьд 12 эзари 400 литр бензин, 16 эзари 400 литр дизельни доагор. Укх деношка КПСС ЦК, СССР Министрий Совета тlайийцача автотранспортни средствех пайда эцара дуван лийта кхоачамбоацараш дlадахара хьакъехьарча соцамо кхы тlа а декхарийла бу тха автотранспортни предприяте болхлой доагора - смазочни материалий кхом бар кхы тlа а тоаде. автотранспортах нийса а доагllача тайпара а пайда эца.

— Шун водителаша автобусашка зехьа никъ байташ, дисциплина телхаеш моттигаш хул - кхета хулий?

— Сел каст - каста ца нийслой а уж тайпа моттигаш а хул. Хlанз а беррига водителаш бац шоай болх цlена дlахьош, хьаьнала къахьегаш. Цхьабараш шоашта пайдана автобус хоахкаш, маршрута тlерабувлаш, шоашта чудахьа «сом» дахкa гlерташ ба. Цу тайпарча водителаша масал эца мегаш а кlезига бац тха. Сона цlераш яха лов тlехдика къахьегача тхоай водителий. Царех ва Алмазов Мухьмад, из Ленински района халкъа депутатий райсовета депутат ва, Ялоп Александр тха предприяте бригадирий совета председатель ва. Герзищев Султан — орденаш лелаер. Хетату, уж тайпа нах уллуз болх беш хила царга масал эца мегаргдар боаца хьал лаьрхlа. Хlаьта масал эца безам боацараш ба. Масала, водитела Хадисова шийн маршрута тlара а яьнна хlамлг лкима дагахье тхьо сaг тlахоавала, бакъда, газна валале ца хьалевцаш, водитель Вишняков билеташ дlа а ца луш нах нийца водаш хиннав, Батыров даим а балха тlехьавийнна. Цар кхаьннс а дош дийцад предприяте партбюрос, моттигерча комитета, администраце цхьана еча заседане, царна боагlаш бола беkк а баьб. Гучча тайпара, нийслу водителаша шоай гlулакха автобусаш лелаеш йола, балха тlехьабувлаш йола моттигаш. Хlаьта цигъаза водителий бехкагlа аварeш а хул. Цу тайпара хlама ца нийсдалийтара гlо ду тхона наькъашка тlахьожам дlахьоча МВД болхлоша, цар тхо долча баьхие беседаш ю, лекцеш еш.

Цхьаькха а дар са белгалдаккха безам болаш. Дийнахьа шоай маршрутех арайоал города юкъе лела автобусаш, хоwш да дийнахьа дlа-юха уха нах дукха хулилга, бакъда, бус уж кlезигагlа хул. Хlаьта а автобусаш дийнахьа санна лелаш хул. Уж яьсса а лел дукхагlча даьнъе, ха яхача хана цар зехьа никъ бергбоацаш уж кlезигъяра дош да къовстаде дезаш.

Заказагlа дlаухийташ я тха 25 автобус, уж дукхагlъяраш мехкдаьттаюй таьнарча балхашка дlакхуьлаш я, хlаьта цу предприятей доалахьа а хул сарралца. Цудухьа, цар теркам тlабахийта беза шоашта хьожаль автобусаш лоадам боацача гlулакхашта ца хехкара, водитель бlарчча дийнахьа шийн хьаштдар де йиш йолаш ца хитара.

Уж деррига кхоачамбоацараш дlадаха дезаш да, хlинна аьлча цар кхал хьалха тиштьью автотранспорт, доагора - смазочни материалаш зехьа йоалйт, н. кх. дl. Бувцаш бола соцам ларде а йийца тхоашта могар дергда оаха уж дlадахара. Тlеххьара тlатоха безам ба са укх шерара план 15 декабре кхоачашъе оахош лаьрхlа хилар.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬА ДНЕВНИК

КАРАГIДАЬННАЧОХ КХОАЧАМБАЬ IЕРГДАЦ

Хьинаре къахьегаш чакхдаккха шу

Чакхдоалаш латт пятилеткa кхоалагIа шу, юхейсар цхьа шин кIира совгIа ха мара яц.

Республика экономика дегIаккхуьлара лоархIам болаш а хьахиннар хоалуш а долаш да КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленума решенеш кхоачаш а еш, цIенхаштта пачхахьалкхенни къахьегамен дисциплина чIоагIъяр.

Индустре дуккхача доакъошка сихагIа дегIаахa йоланнай къахьегама овсарле, соахка укх хана хинначунца нийсйича, дикагIа болх бу машинаш еча дуккхача предприятеша, кхы цхьадолча доанъой керттера лоархIаш йолча предприятеша.

Халкъа эша товараш, кхачан продукташ арахецача доакъошка лакхъяьй планови ладапеш.

Ерригa республика хьанийцача 1982 шера 11 бетта арахийцачул 8 процент дукхагIа хиннад укх шера цу юкъа арахийца халкъа эша товараш. Из хьахиннад наха эша товараш дуккагIси дикагIен хилийтара парте тIанйца программа кхоачашъяра шоай хьинар кхо ца деш производственни коллективаша къахьегарах.

Республика индустре производственни коллективаша ханал хьалха кхоачашйир продукци маьхала 'яиккарен изделей дуккагIдола тайпаш арахецарен 1983 шера 11 бетта план. ПланагIа лаьрхIачул совгIа маьхала яьккхай 20 миллион гаргга сома маьхa промышленни продукци.

Из толам боаккхача доакъа дакъа юкъедихьар мехкдаьттахоша, энергетикаша, машинашъераша, гIишлон индустре, кхачани яйгачеи промышленноста болхлоша.

Ленина орден лелаеча «Грознефть», «СевКавнефтегазпереработка», СССР 60 шу дизара цIерагIча «Оргтехника», шурай промышленноста объединеней, «Промавтоматика» НПО опытни, электромеханически, «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни завода производственни коллективаша ханал дика хьалха кхоачашъеш я 1983 шера программа.

Ханал хьалха, 1983 шера цхьоалагIча декабрга кхачалехьа продукци маьхала яккхара шера йола производственни программа кхоачашъяьй цементни завода, Калиновски чхьагIар доаккхача завода, «Советская Россия» яхачек Калинина цIерагIчен совхозий винпунктай, Нохч-ГIалгIай АССР Министерома цIагIа къахьегара йолча комбината коллективаша.

Ерригa республика хьанийцача продукци маьхала яккхара 1983 шера 11 бетта план 101 процент кхоачашъяьй, цу даькъе союзни предприятеша — 100,1 процент, республикански доалахьарча предприятеша 105 процент.

Хьалха латтача коллективаша, дуккхача болхлоша толамаш дахарах торо хиннай шера планал совгIа дикка дуккагIа мехкдаьттен гази, мехкдаьттахиме цхьайола продукташ, мехкдаьттаапаратура, цемент, халкъа эша товараш, культурно-бытовой гIулакхаштен кол-нартен эша дукха товараш, мехкага дIакхачийта.

Цхьайтта бетта итогаша хьахьонхачох республикерча дукхагIйолча къахьегама коллективаша дика толамаш даьхад арахеца продукци дукхагIа хилийтара. Цар бизза пайда ийбаьб производственни мощностех, материальни къахьегамен ресурсех, арахеца продукци беттагара беттага дукхагIа а хулийташ, хIаьта арахеца продукци дукхагIа хиннай керда мощносташ юкъе а ца йоалаеш, чурча тороний чотагIа.

Соахка укх хана хинначул арахецаш йола продукци тIакхийттай Грозненски ремонтно-механически заводе — 6

Экономически обзор

процент, «Красный молот» заводе — 4 процент, «Промавтоматика» НПО опытни заводе — 12 процент, «Пищемаш» заводе — 11 процент, Гудермесски «Мединструмент» заводе — 10 процент, Назрановски трикотажни фабрике — 16 процент. Арахеца продукци тIаккхийттай кхы цхьайолча предприятешка а.

Арахеца продукци дукхагIа хилийтара дола кхоачамаш массе а йолча предприятешка долаш да, цхьабакъда, машинех, оборудованех, балха низех во пайда ийбара цхьайолча заводашкеи фабрикашкеи кхыдола бахьанаш нийсдаларах дегIаахa еза йола продукци кIезиглуш а моттигаш нийсду. Цу гIулакхага сихха барцагIбаьнна хьажа беза кулгалхой, специалисташ, общественни организацеш.

ДIабахача цхьайтта бетта соахка пу юкъа хинначул арахеца продукци кIезигьеннай Сунженски, Шелковски, Шалински мехлесхозашка, Грозненскии Сунженскии консерани заводашка, Грозненски экспериментально-механически заводе, макаронни фабрике, Курчалоевски Шелковскойи райпищекомбинаташка.

Цхьайола предприятеш тIехьайисар бахьан долаш халкъа боахамга дIа ца кхоачаш йисай дика дукха продукци: механизированни гIишлонмонтажни инструмент — шиъ эзар, ардакх — 6,2 эзар кубически метр, фанера — 1,5 миллион квадратни метр, 2 миллион гаргга етта кирпичк, 213 эзар чухьнакье дувхаду пазата барзкъаш, 32 эзар пер кога гIирс, 148 тонн кондитерски изделеш, продукце кхы цхьадола тайпаш.

Продукце цхьадола тайпаш соахкарчул а кIезигагIа арахийцад. Дикка кIезигагIа хьальй синтетически дубитель, мехкдаьттаапаратура, кондитерски макаронни изделеш.

Мехкдаьтта чакхдоахараша, радиотехнически завода болхлоша, Грозненскии Гудермесскии «Нефтехимзапчасть» яхача заводий, гIишлон индустре предприятей, кхычар болхлоша оттальча договорагIа потребителашта поставкаш ца еш каст-каста моттигаш нийсду.

Пятилетка хьалхарча шин шера план кхоачаш ца еш йисар мехкдаьтта чакхдаккхара, цемент, кога гIирс арахецара даькъе. Цо хьахьокх хIара коллективе, участке, ара ца хецаш йиса продукци юхаметтаоттае езаш хилар.

Цу постемагIа укх шера карагIдаьннар дукха да. Цхьайола продукци юхаметтаоттаьй, хIаьта а цхьайолча участкашка тIехьадусилга дIададикха низ кхачабец.

Дика толамаш даьхад республика индустре болхлоша къахьегама овсарле лакхъяра даькъе а. Къахьегама овсарле лакхъяра цхьайтта бетта план 101,3 процент кхоачашъяьй.

ХIара болхлочов дIалаьрхIача соахка укх хана арахийцачул дукхагIа продукци арахийцай Грозненски ремонтно-механически, «Красный молот», «Промавтоматика» НПО опытни, «Оргтехника» ПО «Электроприбор», «Пищемаш», ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент», «Трансмаш», Гудермесски «Мединструмент» заводашка, кхы дуккхача предприятешка.

ТIамелкхийтта промышленни продукци къахьегама овсарле лакхъяра чотагIа тIакхийттай «Красный молот», «Трансмаш», Электромеханически, «Союзавтоматстром» ВНПО опытно-экспериментальни, радиотехнически заводашка.

Цхьабакъда, къахьегама овсарле соахка укх хана хинначул лохъяьй Назрановски мехлесхозе — 21 процент, Грозненски генарий даьтта доаккхача заводе — 6 процент, укупорочни изделей Сурхохински заводе — 69 процент, макаронни фабрикеи Серноводски минеральни хиш деча заводеи кхоккха процент.

Къахьегама коллективашка кийч а я ь чакхйоахаш я бийдал, материальни довгора энергетически ресурсаш кхояра тIаероаль мероприятеш. Укх шера нийс бетта производственни объединенеша, промышленни предприятеша кхоньй 5,3 эзар тонн Iаьржача металла прокат, 5,7 эзар тонн гаргга цемент, 3,6 эзар тонн дизельни довгор, пхи эзар тонн совгIа автобензин.

Республикерча подрядни гIишлон организацеша шоай низаца гIишлон балхаш дара 11 бетта программа дикка тIехкхоачашъяьй. ПланагIа лаьркIачул совгIа даь балхаш 7 миллион сома маьхa да. Цхьайтта бетта план кхоачашъяьй ерригача керттерча подрядни организацеша: Нохч-ГIалгIай гIишлон управление, «Грозтрубопроводстрой» треста коллективаша, кхы дуккхачар а. Соахкарчул дукхагIа даьд гIишлон балхаш а.

Подрядни гIишлон организацеша эксплуатаце дIаенна производственни культурно-бытовой гIулакхашта йолаи цхьайола объекташ.

Цхьабакъда, подрядни гIишлон организацей балха тIа хIанз а тIехьа долаш да цIенхаштта яхоачамбоацараш. Шоай низаца гIишлон балхаш дара цхьайтта бетта план кхоачашъяьяц «Чечингсельстрой» треста, кхыча гIишлон организацей коллективаша.

Заказчикашеи подрядчикашеи шиъ ханнахьеи динеи хьальь эксплуатаце дIателад дукха объекташ, мела лел юрташка гIишлош хьалъяр.

ХIанз шу чакхдоалаш латтача хана йоанхо е эза пятилетка дийлагIа шу хьинаре къахьегаш дIадолодара мел оша хьалаш Iалашдара. Къахьегама коллективашта шиъ ханнахьа дIайовзийтай плана проекташ. Керттердар да из кхоачашъяра де делар дар.

Министерстваша, ведомстваша, объединенеша тIахьожам а лоаттабеш, анализ е еза шоашта чуйоагIача предприятеша беча балха, пачхахьалкхен плани тIанйца декхараш кхоачашдара даькъера доагIаш дар кулгалхошкареи специалисташкареи цIенхаштта хьа а дехаш. Массе а участкашка дIахо а чIоагIбе еза пачхахьалкхенни къахьегамен дисциплина. Халкъа юкъара долча гIулакха йола лоархIамеи массазарей резерв я из.

Республике дикагIа йолча предприятеех лоархIаш я «Промавтоматика» НПО опытни завод. Укхаза къахьегаш ба шоай гIулакх дика довзаш, уллув болх беча наха хьохкаш тела нах. Царех цаI ва радиоэлектронни аппаратура регулировщикий бригадир, къоалаберий хьехамча Штанов Борис Кузьмич. Дуккхача шерашка дикагIчарех лоархIаш шоайтагIа Б. К. Штанова бригада. Дийнахьара норманаш цо кхоачашъю 120—125 процент.

СУРТА ТIА: бригадир Б. К. Штанов.

А. КЫЧИКОВА сурт.

Укх шера тIехь бер дуъ Корigова Ваките Малгобекски района «Сагопшинский» совхозе доярка йолаш хьанала къахьега. ХIаьта царех цхьа шу дIа а дахийтадац цо шийна кхача тIанйца декхараш дикка тIехкхоачаш ца деш. Къахьегама толамаш а доаккхаш хаддаза къахьалеттарашта юкъе йолаш хьайоагIача Корigовай къахьегама белгалъяьккхаб «Знак Почета» яхача орденаца, «За трудовую доблесть» яхача медалаца, сийлен грамоташца, ахчан премешца.

Итт бер хьалкхедаь Накатуркаи а Малгобека горсовета Совета депутат а я Корigова Ваките.

М. ГУНОЕВА
тексти сурти.

БIУБЕННА ДIАХЬАЛХАШКАХЬА ДОЛХ

Ленина орден лелаеча «Малгобекнефть» мехкдаьттен гази йоахача управлене тха цхьоалагIча цеха коллектив дег тиййна я балха тIа дика толамаш доахаш шу чакхдоакхаргхиларах. Даьхея экономически оборонкаш яиз кхы а чIоагIбара тIоай хьинар кходергдац оаха. Йолаш йолча резервех дикагIа пайда эца а гIерташ, хIара бет-бетта производственни планаш кхоачаш тIехкхоачаш еш хьайоагIа цеха коллектив. Иштта дIабахача цхьайтта бетта мехкдаьтта даккхара задани 101,5 процент кхоачашйир цехо, хIаьта цу юкъа планал совгIа даьккхад 1200 тонн «Iаьржа доштув», из хул пхеа тIанйна хиннача декхарел кхоззa дукхагIа.

Iилманеи хьалхалаттача технологеи рекомендацеша а лоархIаме гIо ду тха хьокхамаш дикагIа хилийтара. Иштта 1983 шера май бетта болх бе йолаийтай оаха мехкдаьттан чекашарча тIоаммилна цIи а летеш цIенагIа мехкдаьтта хьадаккхийтара йола установка. Цу тайпара процесс «Малгобекнефть» НГДУ меттел ерригача «Грознефть» объединене а хьалхарчарча балха юкъейоалайир оаха. ТIоанашка юхедиса мехкдаьтта цIендаьхьаданкхара из процесс производстве хьалхалаттача методех цаI я. Цо лоархIаме гIо ду къаьнарча тIоанашкара мехкдаьтта доаккхача дикагIа пайда эца.

Белгалдаккха лоъра сона дуккхьал 18 мае дена цхьоалагIча декабрга кхаьчачалца цу керада метода новкъосталца 1300 тонн «Iаьржа дашув» оаха даьккха хилар. Цудухьа хьатIадоагIача 1984 шера оаха балха дуккагIа юкъенхувларгда из керда гIулакх.

Цу тайпара керда установка балха юкъейоалаеш шоашкара дакъа юкъедихьар операторашa Г. Джантемирова, К. Балаева, М. Гелисханова, кхычар. Иштта цу установкав монтаж еш хьинар кхо ца деш къахьийгар цеха воккхагIа волча инженера Ахриев Берснакъас.

Иштта кхыдола кердадараш а доаладаьд оаха укх шера балха юкъе. Царех цаI я «Спутник» яха автоматизированни бустам боакхкаш йола установка. 1983 шера уж тайпа шин установка балха юкъейоалаьй тха цехо, хIаьта цар новкъосталца мехкдаьтта телаш 28 скважина я хIанз. «Спутник» яхача установка гIо ду мехкдаьтта даьккхара процесс аттача яккха. Цудухьа 1984 шера кхы а из тайпа кхо установка балха юкъейоалаe лаьрхIа да тхо.

Тха балха тIа кхоачамбоацараш нийслац аьлча нийса дургдацар. Цхьабакъда, уж дукхагIча даькъе тхо бехке долаш а нийслац. Электроэнерги, транспорт, трактораш, даьтта оалха техника шиъ ханнахьа лоаттае езача службаша шоай декхараш дизза кхоачаш ца дарах хул уж кхоачамбоацараш. Тха сатем боабеш да промыслера электробоахам чIоагIа тишбенна хилар, электродвигателашта ремонтни балхаш шиъ ханнахьеи дикеи ца деш хилар. Теша лоъ уж гIулакхаш къоастадеча даькъе йоагIача службаша шоай терхам тIа а бахийта болх дикагIча оагIорахьа хувцаргхиларах.

ХIанз долаш дола толамаш чIоагI а деш, 1984 шера кхы а дикагIа уж хилийтара шоай керттера декхар лерхI тха цеха берригача болхлоша. Цу гIуланха цехе шерра яьржай социалистически яхь. Цун девиз я «ХIара балха дийнахьа дисциплина тIехдиннен хьадер дуккагIен хилийта!» яхаш.

Вай дерригa советски халкъ санна маьршача къахьегама эхте латт ЦДНГ-1 коллектив. ЧIоагIа ирденнад дунен тIара хьал. Американски агрессораш дIаувттаю Малхбузен Европе тхьамаш дола ракеташ. Оаха массане а чIоагIа раьза хиннa хьаллаьцар КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаккхерарча Совета Президиума Председатела Ю. В. Андропова яь Заявлени. Кхы а дикагIа, тIатеIIа къахьегарца хургда оаха цу лоархIаме долча документа тхоайнара жоп.

С. ТЕБОЕВ.
«Малгобекнефть» НГДУ мехкдаьттен гази йоахача цхьоалагIча цеха начальник.

КЪАЬНАЧА СКВАЖИНАШКАРА

«Старогрознефть» НГДУ мехкдаьттеи гази йоахача йиълагIча цехе керттерча даькъе лакха дебит йола скважинаш я. Цудухьа НГДУ цехашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг лелаеш хьайоагIа из планал совгIа мехкдаьтта даккхара даькъе. Цу цехе я ах бIаь совгIа къаьнача фонда скважинаш а. Цар луш дола мехкдаьтта кIезиг ца далийтара а дукха къахьега дезаш хул.

Яхье шоллагIча моттиге йоагIаш я мехкдаьттеи гази йоахача кхоалагIча цеха коллектив.

Цу шаккхе а цеха коллективо тIехкхоачашду шоаш укх шера тIаийца социалистически декхараш. Масала, Нохч-ГIалгIай АССР мехкдаьттан газовни промышленноста заслуженни болхло, коммунист Алексеев Анатолий Викторович керте латтача йиъалагIча цеха коллективо цхьайтта бетта планагIа лаьрхIачул совгIа даьккхад 50300 тонн «Iаьржа дошув». ХIаьта коммунист Голованов Иван Тихонович керте латтача кхоалагIча цеха коллективо задане совгIа даьккхад 3298 тонн мехкдаьтта.

Къаьстта дика къахьегаш ба цу цехашка мехкдаьтта доала операторaш Хасуев Шамхан, Черницкая Валентина, Умаев Максут, Атабаев Ваха, Асхабов Абу, кхы дукхабараш а.

Т. АЛЕКСЕЕВ.

КЕРТТЕРДАР — ШУРА ДУКХАГIА ЯККХАР

Толамаш доахача нахах тийша да. Из гIулакх теркал а деш, цар балха, салаIара, бытовой хьалаш вIаштIехьдахара тIеххьарча хана дика йоанхо ю тха совхозе. Укх шера май бутт тIаккхаччалца дукхагIа дола балхаш кулгкара дора тха ферме, салаIа леттIа моттиг яцар. ЦIе уголок-м яр. Цхьабакъда, чухьа шийла йолаш Iай наггахьа мара саг водацар цу чу. Кхыча тайпара да хIанз. Хьайбашта довкъар дуллаш, хий моладеш, помещенеш цIенъеш деча балхашта механизаци яьй. Тха коллективо къаьстта доккхал ду ферме хьалдаьча хьайбаш леладерий цIенах. ПаргIата столови я цу чу. Цамогаш хиннар лораштa тIаваха йиш йолаш дика кабинеташ вIаштIехьъяьхай. БIехдена халаташ, кхыдола барзкъаш диттара хьаноастаь моттиг, болх чакхбаьлча лувча душ а я. КIаьда гIандаш, истолаш, пенаех хьалтеха хоза яръ плакаташ, лозунгаш, графикаш а йолаш дика кийчъяьй цIе уголок. Наха салаIара мел эшар да укхаза: телевизор, магнитофон, керда газеташ, журналаш, кхыдар. Балха говзал лакхъе безам болчоа «хьайбаш леладерий уголок» аьнна укхаза вIаштIехьъяьккхача моттиге да зоовеетеринарни балхах дувца тайп-тайпара литература.

Ферма балха хьокхамаш дIалаздеш улг да цIеча уголоке. Дийнахьа баьча балха итог ю, сарраха хIара доярка яьнкха шура дIалаздю цу тIа.

ХIара итт дийнахьа, бетта, квартала итог ферма берригача болхлой собране ю. Итт дийнахьа яхье хьалхле яьккхача хьайбаш леладерий сийна «молния» арахец, цIе байракх айю. ХIанз из урагIъяхийта я шера план 1800 килограмм йолаш хIара кхоачача Iаттагара цхьайтта бетта 3300 килограмм шура яьккхача Сагова Марема. 3100 яьккхача Темирханова Маржана, 2000 — Евлоева Марфена сийна. ДукхагIа йола «молнеш» а цар сийна язъяь я.

ХIаьта материально укх тайпара белгалбоах. Бетта хIара Iаттагара дийнахьа 6 килограмм шура йоаккхаш къахьийгача доаркана 10 сом ахчаь преми лу, 7 килограмм — 30, кхы а дукхагIа — 50 сом.

Собране вIашагIкхийттачар яхьа итог ярал совгIа дувц кхоачамбоацарех, уж дIададахара наькъаш.

Кердача поточно - цехови хьисапе вIаштIехьдаьккхад оаха хьайбашта Iунал делга а. Дахна кийчденна, дахна деттаи дола доахан тайп-тайпарча цехашка леладу. ХIара цехе латта доахан кхабара къаьст-къаьста рацион отталь́й. Дахна кийчденнача дахначен доаханна моша доакъар кIезигагIа а луш, дукхагIа гIона дар тел.

Бахна етт юха бугIе балхалца дахна доахан леладеча цехе хул. Осеменени яьчул тIехьагIа шура йоаккхача цехе дIалу, хьалха из хиннача дояркага.

Цу хьисапе вай республике эгара хьалха Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхозе леладе доладир доахан. Цхьабакъда, цу гIулакхах пайда баланзар боахама. Колхоза дояркаша аргI-аргIагIа хьаийдора шоай групашка дахна доахал. Из бахьан долаш довзаш доаца доахан кхоачар парга. Уж довзалехьа, караIомадалехьа дикка ха дIайодар. Поточно-цеховой хьисапе доахан леладеча из гIалат нийсдалийтарах лохлора шура, леттIа доал ца дар бахьан долаш талхар доахан.

Оаха кхыча тайпара вIаштIехьбаьккхаб из болх. ХIара доаркас 25 етт лелабу. Царех 15—20 процент кхыча цехашка хул. Бахка кийчбенна етт, дахнаргдолеи дахкачул тIехьагIа осеменени яллалцеи доахан леладеча шин цехе гIолла чакхбаьнначул тIехьагIа юха а шура йоаккхача цехе из лелабьча дояркага кхоач. Цудухьа доахан довза дезаш хилац. Шийна массе хана Iунал деча доаркаца дIалема етт сатийна а дика шура луш а хул.

ЧIоагIа теркам тIабохийт ферме доахана Iул тоадара а. Лазар кхийтта а къаьна хиларах а шура лаьгIъяь доахан дIададькхад. ХIанз 400 етт ба ферме. Каста ялх бIаь хургба. Осеменени а яь цIеча фух дола кхы а 200 шинар да тха. ХIаьта 800 етт лелабе торо я ферме.

Цу дерригене дика хьокхамаш гойташ къахьега вIаштIехьдоалийт коллектива. ХIанз берригa теркам доахан толаме Iаигара дахара тIаберзабаьб оаха, цу гIулакха дика кийчо а яь. Май бутт чакхбаллалца рационага хьежна доахан кхабара тоъаргдолаш да фермана хьатIадена довкъар.

I. ЛОЛАХОЕВ,
«Назрановский» совхоза Наьсар - Керторча ферма заведующи.

Дезала династи

Боккхлой династи оал Нохч-ГIалгIай «Терек» яхача мебельно-кьун кIамаш еча производственни объединене шоллагIча филиале Демильхановгар дезалех. Предприятерча дукхачар лоархIама а сий деш а ба уж. ХIанз укх сатьета укхазе къахьегаш ба Демильханова Тамара, цун шиъ йоI Марем и Мариати, иштта дуккхача шерашка (цигара ше партийни балха тIа хьожаваьлца йолча лане), столяр - сборщик волаш болх беш хиннав Тамара воI Мохьмад а.

Тхо да филиалерча цхьоалегIча цехе. Оаха лакха хьоахабьча производственникех эгара шамегIйола Демильханова Марият я укхаза столяр-сборщица йолаш болх беш.

Цеха начальника Ерутаев Виктор Анатольевича дувц:

— Марият цехерча столярех-сборщикех эгара дикагIчарех цаI я.

Из доккха тешам да. Цхьана смена дIааэийтац Мариата шийна норма 120 процентал чухьнахьа кхоачашъяь. Овсара къахьегарал совгIа, ше хьеча продукцена юкъе цхьаьккха тайпа брак нийсъалийтац Мариата. Къахьегама а производственни дисциплина толзаь цхьа бед, каза яла йийзаац цун кулгалхошта хьалхашка.

Цу гIулакхашка из яяр а цхьа бахьан долаш да. Юхьанца къахьегама никъ кара а лаьца, Марият укхазе къахьега йоалаеча, цунна тIехIоагIйир йоккха опыт йола столяр - сборщица Гудкова Людмила. Цо кухьа хьехар дора Бершна кийчлена, йоIа балха тIерча гIулакхех лаьца. Каст-каста оалар Мариатага, хьо дего яр боля къоабалбеш бале, атта хургда хьона нийсду халонаш эшае, сиха а дика а кхетаргъя балхах. Керттердар да боккхлой класса боькъонца йола член я со яха уйлаш хаддаза хьа дага латтеш хулар, яхаш дувц кехирхой хьехамча Людмилас.

Ше балха эттача деношка Гудкова Людмилас даь хьехар дика хьанийцар нохчий йоIа. Цу гIулакхо из Iомальй хьинаре къахьега, тIаденна декхараш дизза кхоачашде, ше хьеш йола продукци денза гIалат доацаш дика хилийта, балха тIа керд - керда къахьегама толамаш даха. Цхьа моттиг нийслац Мариата къахьегама а производственни дисциплина толзаь.

— Мишта нийсделар, Мариат, хьо укх филиале балха яр! — къаьттар оаха цунга.

— Из дега доваца нийсденна гIулакх да ала йиш яц, — аьлар цо. Хоэш ма хиллара, эз бархI класс чакхйоаккхаш латтача хана са нана, воккхагIйола вошеи йишеи болх беш бер филиале. Балхара уж цIабьхкача дукха а чIоагIа бозам тIагIоргболаш а дувцар цар шоай балхех. Аз лаьркIар нана, воша, йиша йолча балха отта. Цу гIулакха дузьале эхланзар са дей.

Хьалхарча массехк бетта комплектовщица йолаш болх беш хилар Мариат. Болх хала а дукха говзал эшаш а бецар. Шиъ-шиъ совгIа йола гIандий маьженаш комплектех нийс а яь дIаоттайича шийна декхар кхоачашдаь яьннарг яр из. Цу балха тIа дукха мукъа ха хулар М. Демильхановай. Зехьа йоаьцар цо из. Мукъа йол-йолча хана столяреашта - сборщикашта новкъостал деш хулар Мариат, цу цхьан ханна из говзал Iомаь а еш. ЦхьоалагIча разряда столяр - сборщица йолаш къахьега йолаелар М. Демильханова. Цхьа бахьан а ше шен йолаш дер цу балха тIа йоккха опыт йолчарга дIаоттар цо. Дукха юкъ аладекъа ма летта балхах дика кхийтта яьлар. Цудухьа кхоалагIа разряд елар цунна. Цхьабакъда, ше дIахо деша дезилга дика кхетадеш яр йоI. Сайрийнерча школа деша а яха, болх беш йолаеш 1981 шера дийнна тIехдиккеи дешаш чакхйоаккхаи цо цхьайтта класс.

Из шу шийна вIашаре эгара богагIа лоархI Мариата. Цхьа-дале, хьинаре школа чакгъяьккхар, шоалагIа-дале, филиала берригa коммунисташ раьза а болаш КПСС членала дIаийцар из. Цу сий долча цIеро ше дукхагIа хIамана декхарийла елга дика кхетадеш яр из. Хьинаре къахьегарал совгIа, юкъарча балха тIа а дизза даькъе леца йолаелар Мариат. Из хержа хиннай Старопромысловски райсовета депутатолла. Балхаре яьлча дукха ха йолайора цо хержархой наказаш кхоачашдера, цар шийна тIадена дешаш къовсташ гIерташ. ХIанз укх сахьате бригада профорги цехе эгара дикагIа лоархIаш йола агитатори а М. Демильханова.

Хьаьнала къахьегам белгала а боаккхаш, дукха сийлен грамоташ, ахчан премеш тийннай цунна из укхаза къахьегаш йолча яьх шера. Мариата наькха тIа лепаш я «Цхьайтталегiча пятилетка ударник» яха сийлен Знак.

Демильханова Марият юкъейоагIаш йола Еремин Василий Иванович керте латта бригада цхьоалегIча цехе меттел ерригача филиале а дикагIа лоархIача бригадех цаI я. Дукхъал шийна хьинарех из хьехиннарг лерIац бригадира. Цхьа дезал санна берт - цхьоагIо йолаш, укхаза къахьегаш болча, йоккха опыт йолча столярех-сборщикех кор гIоратдеа я еш, тоабаьб цо шийна коллектива болх. Иштточарех ба къахьегама ветеранаш Дьякова Анна, Исрапилова Замани, Арсемакова Сэрсэр, Семенченко Нина, Демильханова Марият, кхыбараш.

Мариата балха тIара гIулакхаш-м дика лел, тIаккха цун ваьша Тамарен йиший Маремен боля мишта лел теш, аьнна хаттар хьалхашка отт укхаза. Уж шиъ филиала кхыча цехе къахьегаш ба. Нана Тамара станочникашле болх беш я, коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи лелаеш я. Ерригача филиале дикагIйола кагирхой хьехамча лоархIаш я из. Ше цига къахьегаш йолча итт шера дукха станочникаш хьалкхебаьб цо, церна юкъе а цун шиъ йоI Марем а. Шийн наьнас санна дика болх беш кипарах филиалерча дукхача болхлоша чIоагIа лоархIаш сийдеш а Марем а. Хьаьнала хьа а къахьегаш доккхий мулаш доакаш хилар да цар массане а сий делар.

Б. КОСТОЕВ.

СУРТА ТIА: М. Демильханова.
И. ПЛИЕВА сурт.

БРИГАДНИ ПОДРЯДА — ШЕРРА НИКЪ

КЕРДАЧА ХЬИСАПЕ КЪАХЬЕГАШ БА ДЕЗАЛ

Ийс шу хьалха Тийрка довкъашка Іойиллай Надтеречни района «Горагорский» совхоз. Цига Мугниев Павел Фотиевич керте латтача Къулбаседа - Кавказски Іилма - тохкама института Іилманхоша хьалхедаьд Къулбаседа - Кавказски яха цІи енна лоамашкара хьалаш дикагІа лоаш дола кердача фух дола жа.

Ахдиткъа тха да цар тІара хьадоаккхар, хІаьта цхьан дийнача устагІана дозал 60 килограммага дІакхоачаш я да.

— Ара юкиъс, геттара хала хьалаш долаш Іобиллар керда боахам, — яхаш дувц совхоза директора Гилиев Ширване. — Цу хьалкарча деношка болхлой а тоъаш бацар. ХІана мел ошараш долаш я совхоз. Укх шера эггара хьалха илли дикка тІехкховчаш а еш, хІара 100 жийна тІехьара 106 Іаьхар хьакъовстабаьб. Кхы а боккхагІа толам баьккхаб боккхагІболча жа Іуша Витриговгіар Саралел Яралел, Дибиров Іаьлас, Хантириев Бурена, Эльсанов Дауда, Чайзамиров Чочо кулгалдеш йолча бригадаша.

Таханарча дийнахьа кердача племенной фух бола 3800 жий ба совхозе. Уж кастта дахка доладургдолаш да. ХІаьта укх Іай деррига Іангара даха дезаш дола жа 24 эзар устагІа ба.

Витригов Саралл даьцев даьдаьцен Іомавеннав жа лаладе. Жа Іуй бодх белабалийтаб цо ший къонгашта Яралена, Нураленa, ЛомІаьлийна, СандІаьлийна, ВайІаьлийна, йоІа Дешийна. Уж берригаш — бокиъонца бола жа Іуй ба. Из хала дезаш да совхозе эггара хьалха кердача фух дола племенной жа леладе тешам царна бенна хилар.

Сарале бригаде болх беш ба СандІаьла, ВайІаьла, бабайтта шу даьнна Деши.

— Царех моллагІча болхлочов тешам бала мегаргба ший къаьстта бригада вІашагІ а елла жа леладе, — йоах доккхал а деш зоотехника - селекционера Курбанов Асламбека. — ТІехдика чакхдоах цар деррига гІулакхаш. Къаьстта боккха тергам тІабохийт Іоахарий хьалкхедеш. Дикка йоаз царна жа доаладеш йола моттигаш а.

Сарале бригада коллективни хьисапе къахьегаш я, бухсоцаш хьахиппачох алапи а эцаш.

Иштта барти цхьоагІон йолаш цу дезалаша къахьегарах боккха аьттув боал Іилманхой а кердача фух дола жа хьахилийтара а уж дІахойодача хана дебадара а. Сарале бригадо цхьанкха устагІ тІера ца боалийташ дина леладу жа. ХІаьта цхьа шу дІа а дахийтац боккха толам ца боахкхаш. Иштта, 1981 шера хІара 100 жийна тІехь 125 Іаьхар хьалкхебаьб, хІаьта дІадахача шера—129.

Укх шера бригадо лаладу 1981 шера даь къона жа. Жа Іушта задани еннай хІара 100 жийна тІехьа юкъера лаьрхІача 75 Іаьхар хилийта. Из задани а толаме кхочашъяьй ВитриговгІар, бІаь жийна тІехьа бІаь Іаьхар кьалкхебаьб. Иштта боккха толам баьккхаб цар хІара устагІана тІера пхи килограмм ахдиткъа тха даьккха а.

— ТІадовгІача шера хІара бІаь жийна тІехьа 125 Іаьхар хьалкхебергба оала, — йоах воккхагІвоача жа Іуно.

Дика латтача хиоттамо вІашгІехьдоалийт Тийрка довнъашка укх Іаи деношка жа доажаде. Шоаш дІаоттаяь йол кхоъ цар — хов Іа дІаьхха курдолга, къаьстта чІоагІа иакъаягъя из жа дахкача хана.

— Иштта леладеш хилча дегІ дара а уахацІена хилара а дикагІа я жена, — тІатехар шийна хетар Дешес а.

Кошарашка хьож тхо. Уж цІенхаштта кийчъяьй. Са чакхдоагІаш цхьаккха моттиг яц. Чурел арел кІираш техай, корий кизгаш дила а дила цІендаьд. Іоахарашта лаьрхІа йІайха моттигаш а кийчъяьй, кхы тІа мел эшараш кхоачаидаьд. Лоацца аьлча, жено Іа даккхаре а Іоду Іаьхарий хьалкхедара а мел эшараш дара шоай хаинахьа йоакхо яьй.

Цар доахача хьокхамашка хьежача да кердача хьисапе болх беш болча жа Іуй бригадерча болхлой алапи а. ХІара бетта лаьрхІа шоашта тийннача алапел совгІа 8 эзар сом ахча, 50 Іаьхар, илат деннад цу бригадерча болхлошта. Цудухьа хьалгоро дика йолаш бахаш а ба жа Іуй. Жа леладаь ца Іеш гІонна бола боахам а лелабу цар. Цо а лу дукха шура, дулх, фуаш, тха. Шоай совъяькка продукташ пачхьалкхенга йохк Сарале дезала. Иштта, укх шера цар дехкад 1200 килограмм дулх, 52 килограмм маша даьтта, дукха тха, фуаш.

Сарале бригадо борстабеш латт совхоза пхи уст а. Уж а дІачулургда цар хІаране дозал 500 килограммага кхаьчача.

Иштта хьинаре къахьегаш ба ВитриговгІар дезал.

Е. ПРЕМЫСЛЕР.

КЪАХЬЕГАМЦА ЯЬККХА СИЙЛЕ

Грознейски «Трансмаш» завода коллективо тІехкхоачашду пятилетка кхоалагІча шера тІаьйца декхараш. ДІабалача цхьайтта бетта планагІа лаьрхІачул совгІа ара а кийца. юрта боахаме дІахьийтай тракторий ах бІаь прицеп, задaнел совгІа маьхала аьккхай 30 эзар сом мах бола тайп-тайпара продукци, арахийцай 56 эзар сом мах, бола нормативно-цІена продукци.

Овсаре къахьегарца цхьана тоадаьд коллективо шій технико-экономически хьокхамаш а. Къахьегама овсарле лаьхкъара 11 бетта план йиъ процент тІехкхоачашъяьй, хІаьта задaнел совгІа пачхьалкхенна бєъ пайда тиъаьх эзар сома маьха ба.

Предприяте коллектив кердача къахьегама толамашка кхуалаш ба шоай хьинар кхо ца деш къахьегаш бола болхлой. Царех ба хІинзлехьа пхе шера план кхоачашъяь токарь Ананченко Владимир Иванович, фрезеровщик Абдурахманов Султан Саит-Хасанович, токарь Саронова Лилия Петровна. ХІаьта пятилетка тІехххьарча шера чотагІа къахьегаш ва укхаза 30 болхло. Царех ба «Профессей дикагІвар» яха сийлен цІи лелаеш вола токарь Осипов Геннадий Павлович, электросварщик Берсаев Виска, слесарь Фролов Николай Николаевич. Заводерча бригадашта юкъе хьалхарча яхье хьалхара моттиг яккхарах «ДикагІйола бригада» яха сийлен цІи еннай Османов Султана Дударов Адама керте латтача слесарий-реачиний коллективаша.

В. ДОТМАРЗИЕВ.

ПХЕ ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬР

Дика йовзаш я Назрановски районе Ахриев ГІапура цІерагІча «Электроинструмент» завода Инаркиев Мустафа керте латта слесарий-инструментальщикий бригада. Дукха ба цун юкъе алхха тІехдика къахьегаш, шоай план дикка тІехкхоачашъеш бола кагирхой. Царех цаІ ва слесарь - инструментальщик Халгуев ТІахІир. ТІехкхоачашъяь ца Іеш шозза, кхы совгІа а кхоачашъю цо ший план. Цудухьа цхьайтталагІча пятилетка пхе шера план июль бетта кхоачаш а яь, хІана дІахо а хьинаре къахьегаш ва из. ТІахІира лош деннад цхьайтталагІа пятилетка чакхъяллалехьа кхы а пхе шера план е. Вешта аьлча, цхьан пятилеткаx шин пятилетка план е лаьрхІад цо. ХІана санна цо къахьеге цун нІ карагІдаргда аьнна кет.

М. БАРАХОЕВ.

Нохч - ГІалгІай мебельнохьун хІамаш еча производственни объедненеца чуй оагІача шоллагІча филиале къаьстта дика къахьегаш социалистически яхье хьалха латташ я Еремин Василий Иванович керте латтача столярий - сборщикий коммунистически къахьегама сийлен цІи леловча бригада коллектив. Цхьаькха смена дІаяхийтац цо ший нормаш 115—120 процент кхоачаш ца еш. Филиалерча бригадашта юкъе хьалхарча рапорт деннад цо пятилетка хьалхарча кхаь шера план кхочашдаьрах.

Велгалбаьнна дика къахьегаш ба цу бригаде столяраш - сборщикаш Исрапилова Замани Усмановна, Хоршунова Светлана Николаевна, кхыбараш.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьттехьа) столяр-сборщица З. Исрапилова, бригадир В. Еремин, столяр-сборщица С. Хоршунова.

И. ПЛИЕВА сурт.

Машара фонде

Каст-каста деша торо хул цхьайолча къахьегама коллективаша, цехаша къаьст-къаьстача болхлоша шоаш даьккхар машара советски Фонде дІахьожадаьд яхаш. Цу тайпара, СССР хьахиннича дийнахьа — 30 декабре шоаш даьккхар машара Фонде дІахьожаде лаьрхІад Грознерча биохимически завода растворителий цеха «А» оалача сменa кагирхоша. Дунен тІа машар хилийтара кІезиге дикхьа а шоай дакъа юкъедахьа безам болча цар цу дийнахьа къаьстта а хьинар вІдаь къахьега лаьрхІад.

— Тха кагирхой - комсомольцаша деннача цу дешо тешал ду КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаьхехьарча Совета Президиума председателя Ю. В. Андропова машара хьаькъехьа аь Заявлени цар дег тІаьра къабалъяра а, машара тІехьа цар къовсам доаттаберг хилара а, — йоах биохимически завода комсомола комитета секретара А. Воликова.

М. ГОРТИКОВА.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ПНР. Польшаяен Советски Союзаи юкъера цхьана къахьегаш леладу Іилман - технически гІулакхаш кІоаргдахьа цхьаькха цхьа овгІув а хьахьй: технологически оборудоване Члуховски заводе республике эггара хьалхара «ИЛУ-6» яха электрони промышленни ускоритель (сихьерг) болх бе йолавенна. Из я завода тьалашта полимерни изделешта модификаци е а, цар чІоагІал тове а, керда тайпа материалаш хьае а лаьрхІа.

Из вІашагІ а еллай, болх бе а йолалийтай СССР Іилмай Академе СибереІен отделене ядерни физика института специалисташа гІо а деш.

СУРТА ТІА: Члуховски завода цехе «ИЛУ-6» яхача электроний ускорителага профилактически хьожаш ба.

ЦАФ—ТАСС сурт.

АПН корреспонденташа хоамаш ду

Даьхе бахьан валар — даим вахаш хилар да

Гавана. Хосе Марте цІерагІа йола дунен халкъашта юкъера аэропорт. Лерга нІана боаттІабе санна чІоагІа, дог Іоадаш йола флейта оаз фега йоа. Цхьаькха а лерга хаззал дола тата доацаш сатийнача хьале, кепъеттаьа санна гІа е бохаш, лелаш да сийлен ха. Белажаш тІа къаман байракх тІа а уллаш дола Гренаде американски агрессорий карагІа веннача ПаргІатон гІайрен тиъаь виъ вийний дегІаваш да.

Малаш-б уж, байцараш? Болхлойи гІуллакххойи. Къона а къаьна а. Парте члераш, парте боцараш. Малхбузен ах мира тІарча эггара хьалхарча социалистически мехко бахийтабар уж Гренаде, цун халкъа, уж шоаш хийнача тайпара болча мугІарерча вaха керда вахар, дикагІа а мразегІа а дола вахар хьаде гІо даре.

Царех во дар ала гІерташ, шоай декхар диза кхоачашдаьча интернационалистий цІерий сий доадара шоай хурдеш ба тахан уж боабьараш, ший мукъагІча суверенни мехка духьала саббарагІа варварски агресси ийчъяьраш.

Хьвпала, сий долаш вахав царех хІаравар ше дунен тІа яьккхача хана. Бокъонца вола революционер, социалистически Куба гражданин вар хІаравар, хІаране болх бора Даьхен беркат совдаккхара, из тоаль хозьяра.

...1941 шера ноябрь бетта Гаване болхлочун дезале ваьа Карлос Диас Ларранга. Къечча, эшараш дукха доаьча хьалашка хьалхийначо цу сахьате цІенача дегаца тІайдар революци.

Университете дийнахьа тІехьагІа адвокат хул цунах. Хьинаре дакъа лоац керда вахар хьадеча, халкъа милицева юкъевода, цун мугІарашка революци лораю, бандитамапа духьала къовсам лоаттабу. Знании опыта, къахьего хоьш хилар тержа ца деш диса йиш йоацача болхлойн ахархойн мехка Куба Компарте Центральни комитета балхахо хул цунах. Карибски бассейна мехкий отдела керте отт, массехк мехка хул шийн партен правительстван тІодийхкa гІулакхаш кхоачашдеш. Деррига а массехк сахьат мара даьккхадац цо Гренаде. Амма цу сахьаташна а вахаш яьккхача хана а санна, еррига ше дунен тІа яьккхача хана санна, бокъонца вола коммунист санна ваьхар из. Из летав бокъонца ший вахаро чулоацаш хинна сийлахьайолча идеалаш бахьан.

...Армандо Фигероа Гросснер а ваьа иштта болхлой дезале. Хала а къе а хиннад цун вахар. Эскамбрая яхача лоамашка бандиташта духьала тІемаш даьд. Цул тІехьагІа Советски Союзе дешаш хиннав. Эггара дикагІа болча кубински гІишлонхоех цаІ хинна из вахийтавар даьхено Гренаде аэропорти Поинт-Салайнзи хьалье, цига баьб тІеххьара тІом.

«...Се дийна мел-е латаргва со», — яьхад ший новкъосташка Педро Эррера Гарсиас, гІишлонхой-интернационалистий лагерь лораяьча хана. 1984 шера февраль бетта 27 шу дузаргдар цун.

Ахархочун воІ хинна Педро Эррера Гарсия кубинций кердача ноахалах саг вар. Из кхийнавар революци котъяьннечул тІехьагІа. ХІанзa мара ваха воланнавацар Педро. Американски топо хоададир цун вахар.

Белхаш ба тахан кубински новиой, делх бой хинна бераш, белх бийнаш а деш, дуне ядерни тІема тІатеттача Рейгана кликина вий а кхайкаеш.

Гаване, Куба къаман турпала Хосе Марте цІи лелача майда тІа — эзараш болча наха дакъа а лоацаш йола митинг. ІалъмаІте боккха, эгІаз бахарагІа хьувча нахах латта форд ба — миллион сог совгІа нах ба, хІаьта цхьа царех хІаравар даьхе бахьан шийн вахар дІадала кийча а ва.

«Даьхе бахьан валар, — йоах Куба республика къаман гІмна тІа, — даим вахаш хургхилар да». ХІанзарча а тІехьа тІадоагІача а поахалашта вицлург ца хилар да.

Александр ЛЕСКИН, АПН соб. корр.

Гавана.

Иоганнесбурга гаьна йоацаш уллача Магопа яхача юртара африканций 350 совгІа дезал низагІа арабаха, аьнна приказ деннад расистски ЮАР Іаьдалаша.

Магопа район «духьхал кІайчар зона я», аьнна дІа а кхайкадаь, цига баха дохкха доацача бахьена тоххамагІа бола нах бандустанера яьссален цхьа чІегІаг дІа а ена псевдо шийн лоІамагІа йола Бопутатсвал хьале лаьрхІад. Апартеида «законегІа» из за цу юрта баьха нах «къайлагІара иммигранташ» лоархІамага а, царкара хІир расистски «порядок» бораерана» геттара къахча Іаьдалал гІа лехаьта а. Африканцаша духьале кхайкаешие а, полице юртара арабахаб 180 дезал, бульдозераша дІаяьрдаьд уж баьха цІенош, кхыйола хІанец.

СУРТА ТІА: полице турахІ лахчуа тІехьагІара Магопа яха юрт.

ЮПИ — ТАСС сурт.

Дуне цхьан кІирагІа

КХЕРАМЗЛЕННА ТЕШШАМЕ ЛАРД

Дунен халкъашта юкъера кхохкам чІоагІа ирбалара хьалашка къаьстта боккха лоархІам болаш да Варшавски Договора доакъашхой йолча пачхьалкхенаша вІаши барта а йолаш леладу гІулакхаш, социалистически мехкаша вІаши цхьана леладу гІулакхаш дегІадоаладар. ДІадахача кІирагІа хиннача событеша из цІаькха а баьдир. Цар бокъонца баьдеш хьахьекхар социалистически содружество машарен халкъий кхерамзленни низ бола фактор хилар.

5 декабре денз 7 декабре кхаччалца Болгаре столице Софие хилар Варшавски Договора доакъашхой йолча пачхьалкхений оборона министрий комитета заседани. Цига дийцад цу пачхьалкхений вІашагІтехача герзашцарча низий практически балха дешаш. Европе этта хьал тернал а деш. 1983 шера 5 январерча Пражски политически Декларацеген 1983 шера 28 июне 7 социалистически мехка партийни пачхьалкхенни кулгалхоша цхьана яьча Заявленеген хьежна.

Заседане итогаш еш, цига председатель хиннача Болгаре оборона министра эскара инарала Д. Джурова, белгалдаьккхад, тІаьйца решенеш Варшавски Договора мехкий обороноспособность дІахо чІоагІъяра, вІашагІтехача герзашцарча низий санна доакъашхо йолча хІара пачхьалкхен эскара а тІема кийчон низ болаши хилар лаьхдара новкъостал деш хургйолга. Комитето берригаш раьза а болаш могаяьй КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаьхехьарча Совета Президиума Председателя Ю. В. Андропова ий Заявлени, хІаьта тІема кхерам хьахьувш йола керттера моттиг хиларах тарра США а НАТО а политикана практически гІулакхаща моп дала кийча хилар цо дІа а хьекхая.

ВІашагІкхийтта тІема низ Варшавски Договора вІашагІтеха герашцара низаш духьаьотта могаргдолаши дІа кийчо яьи хилар Малхбузен реакционни гІовараш кхетам чу доалаеш а империалистически пачхьалкхений кулгалхой социалистически содружествана тІема низаш духьала доахаргдоацаш юхаболача оттабеш а хІама да. ХІаьта цхьа бахьан доацаш ац, массови информаци малхбузен средстваша заседане итогашта комментареш еш, эггара хьалха тергам тІабахийтаб, цига Малхбузен Европе американски ракеташ оттаяр бахьан долаш социалистически содружества мехкашта тІаотта кхерам дІабаккхара тІеэрзаяь йола решенеш тІаэрча хана цига дакъа лоацаш хиннараш цхьа барт болаш хиннилга хьахокхара.

Варшавски Договора доакъашхой йола пачхьалкхенаш кхотаенна хилар чІоагІдара новкъостал деш хІама да шинна а оагІорахьара бувзамаш лаьхерча боараме дІа-юха эвенташ ешн хилар а. Дунен тІа чІоагІа бага яха ювц, масала, хІанзза чакхъяьннача ВСРП ЦК Хьалхарча секретара Я. Кадара ГДР-е а КПЧ ЦК Генеральни секретарь, ЧССР Президент Г. Гусак керттe а волаш Чехословаке партийно-пачхьалкхен делегаце Польше а яь официальни доттагІлен визиташ. Берлине а Варшаве а переговораш йолча хана дІахьекхад социалистически содружества кхыча мехкашца цхьана машара политика, ядерни тІема кхерам дІабоаккхилга чакхдаккхара йолча ерригача торонех пайда эца шоаш лаьрхІа болга. ОагІонаша дІахьекхад Малхбоаленен Малхбузенен юкъерча гІулакхашка машаре цхьана дахара политика ца лелаш цхьаккха а бахьан доацилга.

МАШАР ЛОРАБЕ ЛАЬРХІА ХИЛАР

Дина уйлаш йолча миллионаш а миллионаш а болча наха дагалаттар хьал а лоацаш Машара Дерригдунен совето решенк яьй 4 декабре денз 12 декабре кхаччалца «першингаш-2» а тиъамаш дола ракеташ а Малхбузен Европе оттаяра духьаларча гІулакхий кІира чакхдаккха, аьнна. Цу кІира доазонашка дерригача дунен тІа чакхйоахаш я митингаш, демонстрацеш, факельни шествеш, конференцеш, симпозиумаш. Цига дакъа лоацаш миллионаш тайп-тайпара ханаш йола, дина а политически а гІулакхашка диллача тайп-тайпара бола нах хьдда духьала ба ВІашагІкхийттача Штатий агрессивни милитаристски наькъа, ракетно-ядерни тІема кхерам адалленна тІоттабеча рейгановски администраце авантюристически гІулакхашта.

Чакхдаьккхача кІира толамаша чІоагІа тешал ду керда американски ракеташ оттае йолайча Малхбузен Евроропера тІема духьалара болам ший кульминацега дІакхаьчачуа тІехьагІа юха лаьгІбала а болалургба, нах «хийна даьна хІама яа а ловш социарг а ба», аьнна рейгановски администрацеен натовски кулгалхоштеє хетаьш хинар деха хилара. ТІехьарча хана хиннача ерригача событеша — ракеташ дІаоттае аьнна решени тІаьйца хана чІоагІа дебаташ ещ эттача хьало а цул тІехьагІа ракеташта духьаларча болама юкъе дакъа лоацараша доладаь хьинареча гІулакхаша а — хьахьокх Малхбузен Европе ракеташ оттаярца цхьанагІйола баха нах Іаьдалах дІахоадабарах йола процесс дегІайоагІаш хилар. Малхбузен Европа дерригача мехкашка дика гуш да низ бола а даим дешал йола а политически фактор хинна дІаотташ йола антинатовски, антиамерикански уйлаш сиха дегІайоагІаш а ирауш а латтилга.

Халкъаш машар лорабе лаьрхІа хилар, Советски Союзо тІахьекаш ма хиллара, ядерни а кхыдола а герзаш чІоагІа кІезигдара хьакъехьа барт бара тІехьа цар къовсам лоаттабар боккха кхерам адамленна тІера дІабаьккха ца Іеш куйна хьалхашка йоккхий тороназ хьаалла а тарлора «Адамлен, — белгалдаьккхад новкъоста Ю. В. Андропова Заявлене тІа, — сов дукха декхараш да духьал ІалъмаІте йоккхий материальни, интеллектуальни, кхыйола ресурсаш цергa дІа ца ахийтар бахьан долаш кхоачаш ца деш. Цунга диллача ядерни кхыдолен герзаш чІоагІа кІезигдара хьакъехьа барт барах деррига халкъашта дола доккха хІама хургдар».

«АТЛАНТИЧЕСКИ КІИРА»

ДІадахача кІирагІа Вашингтоне а кхыча Малхбузен столицашка а «атлантически» аьнна цІи тиллар. Оршот дийнахьа Брюсселе заседани еш хилар НАТО еврогруппа оборона министраш. Шинарчен кхьарчен деношка НАТО тІема планироване комитета заседани чакхъьикхай, хІаьта еречен пІаьраскан деношка кхыча мехкашцарча гІулакхий министрий боарамe хинна НАТО совета сесси.

Цу пропагандистски «натовски концерте» дирижер хинна НАТО совета сесси хилалехьа хьалхха Малхбузен Европа цхьадолча мехкашка гІолла го боахаш лийнa США пачхьалкхен секретарь Шульц. Цуна хьалхашка латта декхар хинад, эггара хьалха аьнна лар де ца тугарий «кулгаш хьохадар», вешта аьлча американски ракеташ Малхбузен Европе оттаяра духьала барий кулгаш, хІаьта цул тІехьагІа вашингтонски сценарегІа долча тайпара «концерт» чакхдаргдолаш ролаш дІаекъилга а.

Натовски оборона министрех аьлча, царна дукха хьалха дахи дезазар де дезар. Уайнбергера «тІема кийчонга НАТО-с средстваш кІезига дІаухийт» аьнна баьча тІехтохамга ладийгІачул тІехьагІа «бюджеташ низткъала я» яхаш шоаш Іоадаш хиннилга сиха диц а делийта гераш Іоадара юкъе «ма могта дукхагІа дакъа» даьа раьза хилар уж. Не бахьан долаш аллха 1984 шера европейски зоне дІайоарнаергья хІанзара 700 керда тани, 350 бронемашина, 300 самолет, тахкашта етта 40 эзар ракет, кхи кІал гІолла мела лодкаш, фрегаташ, эсминцаш, хІанзарча герзий хьайола системаш.

НАТО совето могаяьй уж еррига решенеш, цкъабакъда кхыча мехкашцарча гІулакхий министраша деррига низаш тІадахийтар шоай милитаристски никъ машар бе гІерт яхача даьссача дешашца хьулабеш. Цар де лийрхІар дар переговорий истола тІа хІалварча хьалера ира дешаш къовстадара никъ лахаза баргбац яхараш тувлабе гІертилга. Итогови документа тІа, бакъдар аьлча, «переговораш дІахо яхьара» хьанъехьа хьоакадьа, амма Малхбузен Европе американски ракеташ оттаеш латтача хьалашка.

«Атлантически кІира» итогаша цІаькха а хьаьекхар НАТО-и Варшавски Договора Организацеи тІема низаш Европе цхьан боараме кийсдена хилар, хІаьта цар европейски кхерамзлен стабильности объективно Іалашъеш хилар доаде гІерташ США а НАТО а йолга. Бакъда, мела чІоагІа натовцаш чугІерта а из царга дулугдац уж юхатохара бола Советски Союза, еррригача социалистически содружества, машарен прогрессан дерригача низий хьинар тІехь - тІехьагІа айлуш доагІача хьалашка, цар агрессивни авантюристически никъ юхатохара ницаш сордулвача хьалашка.

Г. ШИШКИН. (ТАСС).

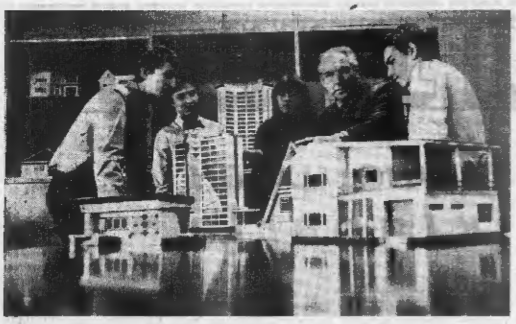

Кхелетарнй бІаь совгІа клуб я Пенза яхача городе болх беш царна эшнаш йола гонзал Іомаяра лаьрхІа, хІаьта кхы шозткъе итт областе а я. Цу клубашка школан занятешка йоаца мукъа ха дІахьу 7 шерагара 17 шерага кхаччалца ха йолча 20 эзар гаргга дешархочо.

Кхелетарашка уж бахача моттиге беча балхаца хьинаре дакъа лоац промышленни предприятей партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш, халкъа образоване органаша, физкультура районни комитеташа, жилищно - коммунальни контораша.

Шоашта сацоІам а хулаш ух кхелетараш «Орленок», «Кристалл», «Романтик», «Штангист», «Снайпер», «Дошо кулгахйоаккораш»... яхача клубашка. Технически творчество, цІегІа эшараш, кхийола профессеш, эстетически кхетам лугга, спорт — уж занятеш хул цу клубашка. Божхача маьхе да укхаза пайдане гІулакхаш леладара наькъ тІа боахаш «халаь лоархІаш бола кхелетараш хилар а. Милице учете латтача кхелетарех 80 процент бараш клубаш моашка хьайийцаб.

ГІишлошьяра Пензенски территориальни управлене жилищно - коммунальни контора «Строитель» яхача клубе ух лакхерча классашка дешаш бола школьникаш. Укхаза уж хул архитектурни кружоне Іомалуш, хьаю нах бахача цІеной, стадионий, культура Двореций макеташ (сурта тІа).

Ю. НАБАТОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Дунен тІа эггара битмьагІа бола провод

Металла тІадам тІехь-тІехьагІа снйрдагІа хул. Кхы а кІадига ха яьлча эзар градус хул цун температура, тІехкха магнитни поле ший гІулакх ду. Чура хара йола кизга трубка ший тайпарча медно-никелеви сплаваца ъьалъюз, тІехкха приемни воронига тІапуст халла мара гуш доаца провода тай. Из — тІехкхьа кизга изолеци а йолаш бола геттара биткъа провод. Из яллазза биткъагІа ба сага керта чонал. Километр бІаьха бола из провод ерриге цхьа грамм мара беза бац. Дизэче шера ерзийца бола из цкьан чамодене чу билла тарлургда, хІаьта цу цкьан хана из провод дукхаззе лаьттан шера тІа кІолла хьорчабелла а хургба. Из хьабу «Микропровод» яхача Кишиневски Іилман - производственни объединене цкьан цеха.

Из эггара биткъагІа бола провод хьабеча цеха дийнахьарче сердалех гуш бац. Цудухьа из хьабеш йола установка лаьрххІа лампаш а оттаьй кийчъаь я. Болхлоша хьаю укхаза цІипеторгаш чуйоазкаче коробкап кІезига йоккхагІа мара йоаца резистораш. Цу тайпара резистор кьаьча 6 микронагара 22 микронага кхоачаш сома бола массеха миллиграмм провод дІабохьийт. МоллагІа бар санна бола провод цига эшаргбар 400 эзарза дукхагІа. Компактни хилар лоархІама совле я лоалебаь баьча проводах кьаьча приборий.

— Цкьаькха совле а я цар, — йоах объединене керттерча инженера Кравцов Леонида, — геттара ниййса хилар. Тха продукци вІоеггІа кьардаш я довзол арахьарча торгови фирмаша. Объединени дакъа лоацаш хиннай дунен халкъашта юкъерча 15 ярмарке, цига 13 издели дошо медалаш а луш белгалъьяккхай.

ЧУБАЩЕНКО Дмитрий.
(АПН).

Хьамсара, тІема ветеранаш!

Кутузова ордена цІерагІча 102-ча Керттерча Командоване Резерва доккхийча Низий артиллерийски бригада гІулекх даьрашка дІахайт цун ветеранаш вІашагІкхета кийчлуш хилар. Цунах лаьца язде укх адресагІа:

303240, г. Дмитровск-Орловский, ул. Овчинниковых, 12а, кв. 11, Музалев Иван Николаевич.

ЮРТАРА КУЛЬТУРА КХУВРЧ

ДІахьача замах юкъедисача вочча гІуланхашта юкъе наьха кхетамчун вахаре долча гІулакхашцен дахи дукхагІа дІаьхлурех да дина гІуланхаш. Из цкъа даьккха ца Іеш, дукхаза а белгалдаькхад КПСС Нохч - ГІалгІай обкома пленумашка, тІеркам тІабахийтаб дина гІуллакхаш доахка нах республика юрта бахача наха юкъе дукха хилар а.

Дина хьехамаша тувлабаь нах болча дезале бераша, кхелетарашта луш болча кхетамца туьладу цар хьаькъал.

Юрта беча кхетама балха бонкха лоархІам болаш я культурно - просветительни учреждени.

Цу хьакъехьара ший денхар дина кхоачашду ала йиш я Ведана района Элистанжерча культура ЦІен коллективо. Дукхахча шерашка цунна кулгалдеш ва Акбиев Ахьмад Вахидович. Из культура болх безаш а бовзаш а саг ва. Цунна хоъ юртара нах культура ЦІагІа салаІа, тайп - тайпара кхетам эца бахкара тІаоза, цига беча балхо юртара интеллигенци юкъеоза.

Юртарча наьха культуре политико - общественни са кхетами лакхбара эггара йоккхагІа дукъале еш доле хІама а лерхІаш культура ЦІен болхлоша къаьстта бонкха теркам тІабохийт юртарча наха атеистически кхетам балара. Из кхетам луча дукхагІа юкъеоза гІерт дина хьехамех тешаш бола нах, къаьстта къона тІехье.

Динах тешаш бола нах дІакъахкарбоаца из атеистически кхетам луча балха дикагІа йола формаш дукхагІа юкъехкувл, пайда эц кинофильмех, телерадиопередачех, литературан искусствай произведенех.

Культура ЦІагІа хул атеистически тайп-тайпара темаш йола лекцеш, беседаш, доклада. Иштта цига хул хаттар дарей жоп даларей сайренаш. Атеистически литература, статьяш тІайола журналаш, газеташ дола уголок я.

Юртарча библиотекаца цхьана культура ЦІен болхлоша книжъю атеистически темагІа йола книжкай выставка.

Нах дукха гулбенна а дика ладувгІаш а чакхъьлар «Медицинех хьажача наха ду «дарбен», «Мархаш кхабар зулам да», «Зиккари цун реакционни чулоацами» яха а кхыйола а лекцеш, беседаш.

Цу тайпара толаме хилар «Унахцlенош доацарех тешар (суеверм)», «Обычаях доала беркати зуламн» яха а кхыйола а хаттар дарей жоп даларей сайренаш.

Дукха нах хьежар «Вахара маІан», «Вселенни», «Сага духьа» яхача кинофильмашка.

Культура ЦІен балха юкъе хьинаре дакъа лоац юкъерча школа завуча С. Я. Хадиимуратова, физика хьехача Э. С. Эсамбаевас, юртарча больница участковн лора С. Д. Шуева, «Знание» обществан районни организаце члена Бакаров Мухтара.

С. Басханова кулгалдеча драматически кружоно оттаьй атеистически чулоацам бола «Малав бехке», «Шейх Іаббас» яха пьесаш.

Культура ЦІен болхлоша атеистически кхетаме болх бу ловлахарча юрташка а — Хьттане, Киров-Юрта, Мехкете, Агишта.

Юртарча цу культура кхуврчо беча балха юкъе дика дакъа лоац тракторни бригада механика Дудаев Далилбека, хьун боахама болхлоша Абусаламов Салимбека, Межидова Мархас, совхоза болхлоша Магомадов Іаьлас, Индербаева Аьсета.

Из болх вІаштІехьбоаккхача а цунна юкъе дакъа лоацача а дика белгалъяьнна я цу цІен болхло Бердукаева Аймани.

Элистанжерча культура ЦІено болх дика беш хилар дукхаза а белгалдаькхад. Цунна еннай КПСС райкома, райисполкома, Нохч - ГІалгІай культура министерства, РСФСР культура Министерства Сийлен грамоташ. Из «Геттара дикача балха культура ЦІа» яха цІи делаеш да.

Дукхача шерашка юрта культурни политико - общественни кхетам луш дика болх барах цун директора Акбиев Ахьмада еннай Ленински юбилейни «За трудовую доблесть» яхен медалаш.

Ю. ТЕГАЛОВ.

МАССАЗА А ДУВЦА ДЕЗАШ ДА-ХЬОГІ?

Укх шера 28-ча июле «Сердало» газета тІа кепатеха араьялар «Школаша овр лех» яха МагІалбика района школех яьхь критически материал. Цу тІа дувцар бераш деша дІачулаха цхьа бутт мара ха ца йисача хана района цхьаццайолча школашкара ремонт ира хьакъехьара сурт кІирча хилярах, школашка дешара эшаш дола учебникаш хьачудаьзэ хилярахн кхаь Ачалкхенашкарча школашка математикеи физикех хьехаш бола хьехархой ца тоъаш хиларахи.

Газета тІа статья араьнна цхьа бутт боаллаш Малгобекски горисполкома председатела заместителгара В. С. Заикинайгара хаьхат дера редакце газето дийца кхоачамбоацараш хиннa хилар бакъдеш, халкъа депутатий городской Совета исполкомон халкъа образоване городской отделон уж дІадахара де мел дезараш даь хиларахи 29-ча августе ремонтни балхаш чакхдаргхиларахи хоам а беш. Цхьа ах бутт кхы баьнача гІолла просвещене министерствера а дера тхога каьхат министра С. М. Мовтаева куле тІа а долаш. Цу каьхато ходдам боллаш доацхар статья тІа мел айдаь дешаш. Министра яздора: «Малгобекски района сердалон объекташта капитальни ремонт е 96 эзар сом хьожадаьд. 1983-ча шера планагІа капитальни ремонт е оттаьй № 18 йолча юкъерча школана сметагІа 63 эзар сом цу гІулакха хьожйдеш.

РСУ-с цу школера ремонт кІеаиг дукха гоаьяр, бакъда, августе из йистелькххай, хІаьта школа нердача дешара шерага кийчъяьй. № 20 йолча юкъерча школа подвала чура хий насосашца хьаузваш а да, из подвала чудувлара бахьанаш лохаш а да.

№ 23 йолча бархІшерарчен Инаркъерча № 12 йолча юкъерчен школашта ремонт яра исполкомо 13 эзар сом дІахийцад. Сметни документаця оттадаь дьннад. Малгобекски РСУ-ца договор яьй. хІаьта уж хІанз материалаш хьатІаузаш а ба, цу объекташкара ремонт октябрь бутт болалуш чакх а ярга. Цу ремонто дешара процесса новкъарле яц. Района школаш ма йоаггІара Іалашъяь я учебникашца.

...Юкъерчен ЗІамигачен Ачалкхенашкарча юкъерча школашка Нохч-ГІалгІай пачхьалкхен университета математически — физически факультетий практиканташ хьожабаьб дешара кьалкарча ах шера болх бертболаш. хІаьта карарча хана цу школашка хьатІабаьхна специалисташ хьожабера торонаш лохаш а я».

Кхы фу эш аьнна хеталу, ше мел дар даь даьнив а дергдолаш а хилча. Амма пхелагІча декабре со МагІалбинерча районе кхаьчача сурт хувцаденнадале а, министра ма дуаццара дацар.

Къамаьл дІадолалуш белгалдаккха доагІа, халкъа депутатий городской Совета исполкомо ший фондера ахча дІахецаш а шифер язьеш а доккха гІо-новкъостал даьд школашта ремонт еча.

Школашка дешара шу хан наькъа дІа-м доладаьдар, хІаьта ах шу цунах чакхдала а доал. Бакъда, цхьадола кхоачамбоацараш хІанз а долаш дар. Хьаьцарьяа вай № 18 йола юкъерча школа. Цу школана хьаьжаль хик нача хьунах ах мара хьакхьчаяцар, кнага, кораштa деттар кхы доаккха а ца денна рефлениидар техадар. хІаьта йоагІаш хинача 800 квадратни метр линолеумах цхьа метр школана хьесивяцар. Цудухьа коридораша из Іодилла дезача бетон а етта, цу тІа басар хьекхадар. Басар диазза хьекхадале а хІанз хьекхадий ца ховш хьалдаьинадар. ДІа уйла ел тІаккха, хІаьта а вето а линолеум дилла е уйнаш тоха дезаш да цу коридора чу, еттача бетонаген хьекхача басарген дІадахари цига болх баьчарна денна плайни зохьа довш хул-кх. Цу школерча шин классе юха ремонт еш латтар. Малгобекски РСУ болхлоша шоай денхараш доаттІача бесса кхоачаш ца дарах хиннa хІама да из. Панелаш тІера басар Іо а ца доаккхаш, из дагтІача маркхал а хьокхаш, цар цу тІа кІир дІатІатехай шоашта сихагІа балар духьа. Басар тІа теха кІир ца нйттІача йоалий. Хетадала тарлу, школа кулгалхой фу деш хиннаб, аьнча. Бакъда, цу гІулакха директор М. Точиев бехказаваккха ца воагІе а. массайола материалаш ше ІалашЪе езача цхьан сага доккха дукъ да цига яьр санна йола капитальни ремонт елга. «Укх школе оаха болх беча массеха шера хІанз мара йовхал бІаргаяйнаяц тхона», — йоах хьехархоша.

Района кхыйолча школашка санна № 20 йолча школе а хилар тхо. Июле а санна подвала чу летташ керда насос а яр хий хьаувзаш. Цхьабакъда, мел дукха дийцача а, из хий цу чу мичахьара ух хоаш сагa вацар. Гороно заведующе А. Д. Алероевен горисполкома председатела заместителa В. С. Заикинаси йоах: «Тхоашта ма могга из мичахьара ух хьажа гІийртад тхо, кхиметтел лаьттан кІалхара турбаш а гучайоахаш, бакъда, цхьаннахьара а из гучадалац тхона».

13-ча сентябре денача наьхата тІа дувцаш дола школашта мел эша дІадахьийтача учебникех цхьадараш хІанз а школашка дІакхачанза да. Шн-кхо кІира да йоах уж тишашка кхаьча, амма, учебникаш тоъаш дац № 3, 20 йолча, кхыча школашка.

Сел хала районе уж книжкаш хьанхаьчача, транспорт ца хиларах дехад из деррига а хІаиз. Цу деша кІалхара бала йиш яц аьнна хет сона школай кулгалхой, хьехархой шоаш. Машина яц яхилга фул?

Учебникаш доацаш ах шера дийшача дешархой знанеш мишта хургья кхетале хала дац.

ТІехьхьара а дувцарга вай керттерчох лаьца. Из да Юкъерчен ЗІамигачен Ачалкхенашка математикеи физикеи хьехаш бола хьехархой ца тоъаш хилар. Бакъда, тхоашка деца жоп дийшачул тІехьагІа тхо-м тийшадар цига уж хІанз хургхиларах. Амма, уж боацаш ба, къаьстта физикаш. Хургба аьнна хІама а дац хьагучох. ХІаьта цига бахийта хиннa практиканташ ах шера а боацаш духхьал цхьан четверта бахийта хиннаб. Кхетале хала дац, диэзача дешара шера цхьан четверте мара физика санна дола чоалханера предмет ца Іомадаьча дешархой знанеш мишта хургья?

Вай республике хьехархой, къаьстта математикаши физикаши ца тоъаш хилага бахьан фуд теш, уж специалисташ арахецаш университета дукха ха йоаццаш хьайилла педагогически институт а хилча?

Нохч-ГІалгІай пачхьалкхен университета проректора Кодзоев Асланбека Мухьмада йоах: «Дукха бахьанаш да уж ца тоъаш хилара. Цкъа-дале, физически математически факультеташка деша бахка ракъа хилаш, къаьстта МагІалбикерча, иштта кхыйолча гаьнагІарча районашкара выпускникаш. Деша дІаэттараш цхьоалагІа курс йоаккхаш ца йовихкаш кхы деша ца иоташ дІабувл. Цхьа масал доладергда аз. ДІадахача дешара шера математически факультете — 100, физически — 75 студент хьачуийнар оаха, царех 53-ие физически 82-не математически факультеташка I-гІа курс мара чакхъянханзар. ШозлагІа-дале, укх шера цу шин факультетера юрташка дІахьожабаьчул тІехьагІа дІа ца воаш Іийнача 18 выпускниках 7—8 хІанз а тІехьа мичахьа ва хоаш дац. Арахецараш а ца тоъача моттиге, кхача белачарех кхаш мара юрташка дІа ца кхоачаш хилча, нох хьаьулар гуш да. КхоалагІа дола бахьан да, аьнна хет сона, республика централа гаьна ядача юрташка дІабахийта хьехархой а беррига цига ца совцаш хилар. ХІача совцац аьлча, царна эшшача бесса бытовой хьалаш вІаштІехьдахац цига, кхачанца боагІача бесса уж ІалашЪбац».

Сона хетачох, физически математически факультеташка школай выпускникаш деша ца бохабалара, бахьачарна цига ца дешадалара а бахьан да, цу предметегІа знанеш тоъаш ца хилар. Знанеш во хІанна? Во ца хилча йоалий уж предметаш школашка дерттІа хьесаш ца хилча.

Х. АУШЕВА.

Наьсарен районе эггара дикагІарех лоархІаш я Долаккх-Юртара библиотека. Из да ший болх белаш а бицза из хьабеш а цун заведующи йола Мислаурова Хьамида Хьаннфа хилар. Итт шу совгІа ха я из цига болх бу. Цу хана дена дика Іомабаьб цо из болх. Ший специальность дикагІа йовзара цо чакхъьйнхай Нохч-ГІалгІайчен культпросветучилища библиотекарий отделени.

СУРТАШ ТІА: библиотека заведующи Х. Х. Мислаурован библиотека дикагІа болча читателех цаІ йола тІема а къахьегама а ветеран Е. А. Манкиевай.

И. ПЛИЕВА сурт.

ХОЗАЛ ХЬАЕШ ЙОЛА ЦЕХ

Дукха ха яц керда шу хьатІаккхача, хІаьта шоаш болх беча предприятешка, школашка, цІегІа елка оттае безам болаш хул нах. Бакъда, цхьалкха Іооттае йиш яц из, шийца хоза игрушкаш ца хилча. ХІанз вай республикатнкашка йоахкаш го йиш я тайп-тайпара бесаш дола, хоза игрушкаш, керда шу тІаккхачале цунга кийчо еча наха хьалхе а ийю уж. Иштта хоза игрушкаш хьаераш ба художественни промыслай Нохч-ГІалгІай производственни объединенена чуйоагІача елочни игрушкий цеха болхлой.

ДукхагІча даькъе из болх бераш ба Іоакъьнигах-дротах уж игрушкаш хьаераши цул тІехьагІа царна басар тохараши. Дукха ха йоацаш керда продукци арахеца а болабеннаб цу цеха болхлой, из я алюминированни игрушкаш.

Дика лоархІабу шоай дехкарех цу цехе болх беш бола къахьегамхой. Царех я Іоакъьнигах игрушкаш хьаеш йола Баласаньяни Марина, игрушкашта басар деш бола Ахмадова Нюра, Лемешкина Люба, Глушенко Валентина, кхыбараш.

— Бриг йоацаш хьаю тха болхлоша игрушкаш, — йоах Глушенко Валентинас. — Из эггара дикагІа хов царна басар тохаш болчарна. Цуду хьа се а царех йолаидаь лх аз из. Цхьа тайпа хинна Іац тханцига хьаю продукци, из тайп-тайпара я, царех я шара хьисапе герга, баьцадаарий хьисапе, колокольчикий хьисапе игрушкаш.

Дукхача наькъа дегаш хьоастаргда Грознерча елочни игрушкашъерий къахьегамо керда шу хьатІаотташ, цар цІеноош сийрда доахаш хургья цар кулгаша хьаль игрушкаш.

А. САЛИЕВ.

ДОАГГІА ТАІАЗАР ДУ

Сона хьалхашка улл нах уголовни бехктонхаме озаш дола массехк дош. Цар тІа буьцараш ба тайп-тайпара хаМаш, балха гонзалаш, образоваш йола нах. Царех цхьаберий вІераш йоахаргъя ва.

Ахматов Руслан, хулиганал леладарах хьалха суд яь хиннав. Кхелета дІамига саг ва Кузьменко. КІезига дийша ва из, цхьаннахьа болх беш вац, деша а ца Іац. Шофер вола Закашев Айса хулиганал леладарах суд яь хиннав. Саканян Михаил деша вагІа. Папиев Хьамзат тракторист ва, Дурухаев Хаваж оператор ва.

Цу массане даьр цхьа тайпа зулам да — хулиганал. Корта бохабу малар а менна, общественни порядок телхаяьй, гражданий сатем боабаьб.

Ше лаьцачара мукъеваьнача, «Притеречный» яхача совхозе балха эттав Ахматов. Леладе божъо а йоацаш урс леладьд. Балхах къехкаш хиннав. Корта бохабу маларш мийннад. ХІаьта из зулам дара тІавута юкъ ба. 1983 шера Ишерски станице, веха а волаш, А. яхача йоккхача сага йийттай цо. Цул тІехьагІа кІира даьннача гІолла Алпатово яхача юрта гражданина Ш. доалахьарча «Москвич» яхача машина хьалхашкара кизга дохадьд.

Наурски района халкъа судо чувалла дукха ха техар Ахматовна. Алкоголизм дІаяккхара низагІа дарба де оттаваьв из.

Ассински станицера Кузьменко дешаш а боах беш а вацар. Цхьаннена а гонахьа дацар из. Цхьа П. Мусорова улицагІа, № 50 йолча цІен корах тата дир цо. ЦІагІара арабаьннарашта йийттар, «Тепличный» яхача совхоза оператор Дурухаев веха а волаш, Октябрьски районерча консервни завода коа чухийкхав. Болхлоша шийта воара аравала аьча яппараш яьй, бІеха мотт бийцаб. Урс а даьккха гІийртав. Бакъда, урс хьа а даьккха аравальккхав. Из цигача чакхдаьннадац. Шийца иш воаел йиш ва йолаш (Хож, Овлхазар, Зура) уж массе а болхлоех лийтар, цеха болх бохабир. Цу массанена а йоагІаш йола суд йир.

Наурски РОСХТ-арча шофера А. С. Закашева фу гІуллакх хила доагІа «Атагинский» яхача совхоза трактористаца Х. М. Папиевца, аьнна хеталу. Бакъда, цар хьоашал техника езаш хилара тІагІолла дацар. Корта бохабеча малара тІагІолла дар.

Корта бохабу малар менна веха а волаш Наурски станице лостам оттабе волавелар Закашев. ЦІенна хьалхашка Іохайша багІача М., А. яхача наха «леладечо» эгІаьвиган из, М. яхачов йийттай цо лазар а деш. ХІаьта Папиева нах дукхагІбола моттиг лехай хьайреаьнна паргІата хьовзара. Дийнахьа делнъйига, балха хана, Грознерча центральни рынке вахав из, менна веха а волаш. Т. яхача кхалсагага гІийртав. Цо шийх бехк баьккхача, цох летав. Из соцаве еннача Д. яхача кхалсага батах хІама техай. Закашева 4 шу, Папиевна 2 шу суд яьй.

Хулиганаш нахаца эхаздел леладеш бац. Общественни порядок аархІац. Сагах дахка доагІа гІулакхаш далкац церех. Корта бохабу малар а меле, зулам ду.

Масала, Грозненски музыкальни училища дешархо М. М. Саакян дика оамал йолаш кхетаме саг хила воагІар. Цох зуламхо хилар. Зулам дара хьалхара гІа баьнхар цо аькни шоль бетта сарахьа корта бохабу малар мелча. Ваххалца менна а воаш Грозне Фасадни улицен Ясный яхача переулицн сальига кхаьчача, бовзаш боацача мехкарешта духьала ваьлар из, царга бІеха мотт буьца волавелар. Из летар Г., Б. яхача мехкарех. Юххера а суде кхаьчар Саакян. Заводской района халкъа судо йоагІаш йола ха техай цунна.

Вай доаладир хулиганал леладар дувца массехк масал. Уж кхы а доаладе йиш яр.

- Корта бохабу малар менна вехача саго зуламаш ду.

Вай общество ла багІац корта бохабу малар менна бІеха нах, довнаш доахараш, цу тайпара бола кхыбараш, общественни порядок телхвераш, наьха сатем боабераш. Цудухьа советски законо уголовни бехктохаме оз уж тайпа нах, чувалла ха тох.

Нагахьа санна иштта хулигано урс е кхыдола герз юкъе а доаладеш сага дов даьдале, цунна 7 шерага кхаччалца чувалла ха тох.

Хулиганалца къовсам лоаттабе беза массане а, общественни организацеша, гражданаша.

К. КОКУРХАЕВ.
Нохч-ГІалгІай АССР заслуженни юрист.

ТВОРЧЕСКИ СЕМИНАР

Республика журналистий Союза правлене, Нохч-ГІалгІай Министрий Совета издательстве, полиграфе, книжкаш дохкара гІулакхех йолча управленеца цхьана чакхъьккхар городской районнийи газеташка болх беча бехктонхамеча секретарий, фотокорреспондентий кхолламa республикански семинар.

Семинаре лоархІаме къамаьл хилар газеташта верстка ярах, макеташ увттярах, полиграфически а художественни а оформлени ярах. Шоаш къамаьл деш КПСС обкома инструктора Х. М. Талгатова, издательства, полиграфе, книжкаш дохкара гІулакхашта йолча управленега начальника В. Ф. Шанина, Нохч - ГІалгІай журналистий Союза фотожурналистий секце председатела Н. А. Кобиашвиле дийцар хІара газет ший хозь йолаш, тайп-тайпара материалаш йолаш, гоза дахьа сурташ тІадолаш хила дезарах. Моттигерча газеташ тІарча суртий ачализ йир фотожурналистий секце бюро членаша З. А. Батчаева, В. И. Юцевича, В. Н. Елизарова.

Семинар чакхйоалаш цунна юкъе дакъа лаьцараш хьежар «Кхачан программа кхоачашъеш я» яхача кепайоазон ЦІагІа кийчъьча суртий выставкага, хилар «Грозненский рабочий» издательства цехашка хьожаш.

ТЕЛЕВИДЕНИ

13 ДЕКАБРЬ
II ПРОГРАММА

18.05 — «Дунен халкъашта юкъера обозрени» (гІалгІай меттала).
18.20 — Киножурнал.
18.30 — «Объективо бехкеву».
18.45 — Документальни фильм.
19.00 — «Нохч-ГІалгІайчен ди».
19.20 — «Кхеам бара планировать деш». Документальни фильм.
19.30 — «Заманхо» (гІалгІай меттала).

14 ДЕКАБРЬ
II ПРОГРАММА

17.55 — «Шоана, кхалнаш!» (гІалгІай меттала).
18.25 — Іилман - популярни фильм.
18.30 — «Унахцlено» (нохчий меттала).
19.50 — «Нохч-ГІалгІайчен ди».
20.10 — «Бийса даьнъала хийла шун, бераш!».
20.20 — «Браи яра ииинъ къоьвла!».
20.50 — Фильм-реклама.

РАДИО

13 ДЕКАБРЬ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (гІалгІай меттала).
8.36 — С. Магомадова иллеш (гІалгІай меттала).
9.15 — ХІара балха дийнахьа тІехдина дисциплинен хьадор дукхагІен хиийтаl «Пайда санах хьахул?» (нохчий меттала).
9.30 — «Къона замахо» яха радиовыпуск (гІалгІай меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
16.01 — Боннхийчарна берах лаьца. «Кхеам бе хоаш нкебер». Беседа (эрсий меттала).
16.16 — «Ткога язду». Кхьхатий обзор (нохчий меттала).
16.31 — «Юрта боахама белхлошта» Концерт (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала).
18.30 — «Юртара вахар» (эрсий меттала).

УКВ

18.00 — А. Прокофьев. «Хьамсара мехк, са Росси». Музыкально - литературни композици.
18.43 — Иллеш дІаоал М. Айдамирова.
19.15 — «Хьаста юкъе еІашагІкхетар», Х. Ашшауцаева дувцар (гІалгІай меттала).
19.35 — Лирически иллеи концерт.
20.45 — Дивеев. «Соната».

14 ДЕКАБРЬ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
8.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (нохчий меттала).
11.15 — КПСС ЦК июньски (1983 шера) Пленума решенеш — вахаре! Вахарца айхха булам болаш (нохчий меттала).
11.30 — «Экономика пхьалаш: контроль тІа а махидаьтта чудетта маршруташ» (эрсий меттала).
15.15 — «Барттайнача дазале» яха радиовыпуск (нохчий меттала).
15.35 «Денна тешех» (эрсий меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
16.01 — Дунен халкъашта юкъера обозрени (нохчий меттала).
16.13 — «Сеаніада хья радиовыпуск (эрсий меттала).
16.45 — XVIII-ча Нохч-ГІалгІай областной партийни конференце делегатех дола дувцараш (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала).
18.30 — «Механизаторий Іана дешар». Корреспонденци (нохчий меттала).
18.40 — Москва.

УКВ

18.00 — «Преодоление» яха А. Примановски пьесагІа йола радиопостановка.
18.53 — Бурнеева дІаоалаш дола лирически иллеш.
19.27 — «Керда доттагІ». У. Гайсултанова дувцар (нохчий меттала).
19.43 — Художественни самодеятельноста дакъалацархой концерт.
20.30 — Халкъа мукъамаш.

Хаоттам

Тахан республике гІоллен Грозен хувцалуш морхаш а йолаш, юкъ-юкъе йоачан а йолаш, ІуЙрийна цхьайолча моттигашка дохк а доллаш, малхбузехьара секунде 0—5 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фетара температура республике 1—6, Грозне 3—5 градус йІовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, йоачан йоалаш, цхьайолча моттигашка дохк а доаллаш, тайп - тайпарча агІонашкахьара секунде 2—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фетара температура бийсана —5 —10, дийнахьа —2 +3 градус йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

Редактора заместитель
М. М. ХАМХОЕВ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителa — 2-85-07; бехктонхаа секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностен, транспортен — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; кехаьий — 2-85-64; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ереи, шоаттен деношка

СФ05429. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3844.